

Izvorni naučni rad
UDK 811.163.42'366

Jurica BUDJA (Zagreb)

Institut za hrvatski jezik – Zagreb

jbudja@ihjj.hr

**NASTAVAK INSTRUMENTALA JEDNINE *NOMINA AGENTIS*
IZVEDENIH SUFIKSOM *-ĀR-* U SLAVONSKOM PREDSTANDARD-
DNOM/PROTOSTANDARDNOM VARIJETETU HRVATSKOGA
I U RANIM TEKSTUALNIM SPOMENICIMA
SLAVONSKOGA DIJALEKTA**

U hrvatskom kod stanovitih tipova imenica muškoga roda postoji dubletizam nastavka instrumentala jednine, koji može biti *-om* ili *-em*. U radu se na izabranom korpusu istražuje je li nastavak instrumentala jednine *nomina agentis* izvedenih sufixsom *-ār-* u slavonskom predstandardnom/protostandardnom varijetetu hrvatskoga i u ranim tekstualnim spomenicima slavonskoga dijalekta imao obličje *-om* ili *-em*. Rezultati analize pokazuju da je nastavak gotovo beziznimno imao obličje *-om*. Nastavak *-em* se sreće u nekoliko izoliranih ukazaka, i za njih se predlaže tumačenje.

Ključne riječi: *morfonologija, dubletizam, nastavak instrumentala jednine, agentivni sufix -ār-, hrvatski jezik, slavonski protostandardni/predstandardni varijetet, slavonski dijalekt*

1. Uvod

Morfološki dubletizam se neko vrijeme istražuje u okviru projekta Baza hrvatskih morfoloških dubleta Instituta za hrvatski jezik.¹ Među različitim dvojnostima koja su predmet interesa projekta jest dvostruk instrumentalni nastavak imenica izvedenih sufixsom *-ār-*, koji može biti *-om* ili *-em* (usp. Bošnjak Botica i Hržica 2016, gdje je dan i teorijski okvir za morfološko preobilje).

¹ Ovaj je rad postao u okviru projekata *Morfološko preobilje u hrvatskom jeziku (MOPREH)* i *Hrvatski povijesno-etnografski jezični korpus (HRPEJK)*, koje financiraju Europska unija – NextGenerationEU. Za iznesene stavove i mišljenja odgovoran je samo autor, te ti stavovi ne odražuju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije. Niti Europska unija ni Europska komisija ne mogu se držati odgovornima za njih.

Prije razmatranja uzrokā te dvojnosti u suvremenom hrvatskom jeziku, valjalo bi odrediti stanje u njegovim predstandardnim ili protostandardnim varijetetima i u dijalektima. Za ovaj rad istraživanje smo ograničili na slavonski predstandardni/protostandardni jezik i na rane tekstualne spomenike slavonskoga dijalekta. Kao slavonski predstandardni/protostandardni jezik razumijemo nestandardiziran jezik svih slavonsko-srijemskih pisaca do stvaranja natpokrajinskoga hrvatskoga jezika, dakle negdje do polovice četvrtoga desetljeća 19. st. Većinom su to bili rođeni govornici slavonskoga dijalekta hrvatskoga jezika, manjim dijelom govornici novoštokavskoga ikavskoga dijalekta, iznimno doseljenici iz drugih hrvatskih pokrajina (npr. J. Milunović, V. Došen, I. Švear).

Predstandardni/protostandardni slavonski interesantan je i s jezičnokontaktne gledišta, budući da se je neposredno doticao južnougarskoga dijela srpskoga jezičnoga prostora, osobito na svojem skrajnjem istoku (Srijem). Iz južnougarskoga srpskoga je slavonski predstandardni/protostandardni jezik, bolje rečeno, pisci koji tim jezikom pisahu / organski idiomi pisaca koji tim jezikom pisahu, primao stanovite jezične crte. Što se ide istočnije, to je tih crta bilo više. O tom zasada nema istraživanja. Na srpskom jezičnom prostoru začeo se je nemal broj jezičnih promjena, od kojih su mnoge poslije primljene u hrvatski jezik, najčešće preko novoga natpokrajinskoga standardnoga jezika. Iz njihova mnoštva zasada je potanče obrađena promjena roda i vrste pregibanja imenica *glad* u srpskom (Budja 2021) i stanje roda i vrste pregibanja imenice *splav* negdje do polovice 19. st. u hrvatskom i u srpskom (Budja 2018), a ktomu sumarno promjene roda i vrste pregibanja imenica *bol*, *žeđa*, *varoš* i nekih izvedenih sufiksom *-ež* (Bošnjak Botica i dr. 2018). Utvrdivši stanje nastavka imenica izvedenih sufiksom *-ār-* u slavonskom, interesantno bi moglo biti usporediti ga sa stanjem u južnougarskom srpskom. Moguće je pretpostaviti dvoje: da je instrumentalni nastavak imenica izvedenih sufiksom *-ār-* u slavonskom predstandardnom/protostandardnom varijetetu hrvatskoga različit od nastavka u južnougarskom srpskom ili da je isti. Ako bi bio različit, onda je u jednom od tih dvaju jezika moralo doći do inovacije. Treća je mogućnost da su ta dva jezika u početku imala isti nastavak, koji se je onda u jednom od njih promijenio, prešavši zatim i u drugi jezik; rezultat bi bio da obadva jezika opet imaju isti nastavak, samo drugi.

Hrvatski sufiks *-ār* je sljednik praslavenskoga **-ar'-b*. Taj je postao ili od latinskoga sufiksa *-ārius* (npr. Skok 1971: 49–50) ili od gotskoga sufiksa *-āreis* (npr. Šekli 2012: 160, podrubnica 15), ili od obaju. U hrvatskom je stanovito iz latinskoga (*mlinar*, *mornar*; *gusar*, ako nije posredovanjem grčkoga). Kako je u prajeziku završno *r* bilo palatalizirano, tako je instrumentalni nastavak imao tzv. meku inačicu nastavka, sa samoglasnikom *-e-*.

2. Metodologija

Istraživanje smo proveli na korpusu pretraživih, digitaliziranih jezičnih spomenika i na par nedigitaliziranih. Spomenici su razdijeljeni u tri vremenska sloja:

1. tekstovi pisani slavonskim predstandardnim/protostandardnim jezikom
2. tekstovi koje su ranim inačicama hrvatskoga standardnoga jezika pisali rođeni Slavonci
3. etnografski tekstovi koje su idiomom svojega rodnoga mjesta pisali rođeni Slavonci.

U prvi sloj ulaze slavonski jezični spomenici od najstarijih (listovi iz druge polovice 17. st.) do 1835. 1835. smo uzeli kao, više ili manje simboličnu, razdjelnicu prvih dvaju slojeva, budući da je toga godišta Lj. Gaj pričio izdavati *Novine hrvatske s književnim prilogom Danicom hrvatskom, slavonskom i dalmatinskom* i time započeo proces stvaranja natpokrajinskoga hrvatskoga standardnoga jezika. Neki su pisci prvoga sloja i poslije 1835. slijedili pisati slavonskim predstandardnim/protostandardnim jezikom, usp. npr. knjige *Ručna knjižica* M. Jaića iz 1837. ili *Govorenja nedilnja za cilu godinu crkvenu* S. Grdenića iz 1845., doduše pisana i objelodanjena izvan Hrvatske od pisca iz mađarskoga dijela Baranje, iz Pečuha, za ondješnji puk. Drugi su se u jednom času preključili na novi jezik, npr. A. Filipović od Heldenthal(a), I. A. Brlić M. Topalović ili S. Marjanović.

Drugi sloj zahvatili smo u rasponu od 1835. do 1858. 1858. smo uzeli kao međaš jer je toga godišta prestao izlaziti književni časopis *Neven*, slijednik *Danice* i jedini književni časopis koji je u Hrvatskoj izlazio za Bachova apsolutizma (1852. – 1859.). U ovom vremenskom sloju dominiraju autori mlađega naraštaja, koji su od početka svoj pisani izraz gradili na novom hrvatskom standardu. Neki su od njih, kako se je i nadati, neko vrijeme zadržavali mjesne (slavonske) jezične osobine, navlastito u posobnim (privatnim) listovima.

Treći sloj čine pučki narodopisci koji su svoje tekstove pisali mjesnim idiomom za *Zbornik na narodni život i običaje južnih Slavena*, na poziv i polag uputa A. Radića (*Osnove za sabiranje i proučavanje građe o narodnom životu* iz 1897.). Prvi od tekstova te vrste bila je monografija *Otok* J. Lovretića, koje prvi dio bī objavljen 1897., a koja je, budući napisana prije Radićevih *Osnova*, sa svoje strane djelovala na njihovo uobličjenje (Svirac 1984). U treći sloj bi se mogao uključiti i slavonski dio korpusa narodnih pjesama koje pojedinci ili skupine skupljahu na poziv Matice hrvatske u periodu 1877. – 1887., a neki na vlastitu ruku i prije (sve skupa njih 122), ter skupljeno poslaše toj ustanovi (potanje u: Broz i Bosanac 1896: IX–XXIV). Kako te pjesme nisu

objeldanjivane osobito po skupljaču, nego u izboru, i kako pojedinačne zbirke tih 122 entuzijasta dosada najvećim dijelom nisu objelodanjene, odlučili smo tu građu zanemariti.

Prvi sloj bi morao odraživati organičko stanje u slavonskim idiomima. U drugom se je organičko stanje teorijski moglo promijeniti pod utjecajem natpokrajinskoga standardnoga jezika u izgradnji. Treći sloj bi morao ovjeriti organičko stanje u slavonskim idiomima, pretpostavivši da se jedna relativno marginalna morfološka promjena nije u šezdesetak godišta mogla iz natpokrajinskoga književnoga jezika probiti do mjesnih idioma, barem ne do svih.

Korpus smo razdijelili u dva dijela; drugi dio ima podrazdjele:

1. *Nomina agentis* slavenskoga (hrvatskoga) korijena izvedena sufiksom *-ār-*.
2. *Nomina agentis* koja su u hrvatski primljena iz drugih jezika, a koja su u procesu primanja zadobila obličje *nominā agentis* izvedenih hrvatskim sufiksom *-ār-*. Njihov se instrumentalni nastavak, čisto teorijski, može razlikovati od nastavka imenica slavenskoga (hrvatskoga) korijena.

Podskupine su:

- a) primljenice iz latinskoga
- b) primljenice iz grčkoga
- c) primljenice iz njemačkoga
- d) primljenice iz mađarskoga
- e) primljenice iz turskoga.

3. Građa

Imenice izvedene sufiksom *-ār* kojih je instrumental zasvjedočen popisujemo abecednim redom. Ako za stanovitu imenicu raspolažemo korpusom od dvaju ili više zasvjedočenja, popisujemo ih kronološkim redom. Natuknica se donosi u standardnojezičnom ili njemu najbližem obličju.

Uz svako prvo ili jedino spomenuće autora u podrubnici dajemo mjesto rođenja².

1. *Nomina agentis* slavenske (hrvatske) osnove (uključujući posuđenice) izvedena sufiksom *-ār-*

čuvar

a) nastavak *-om*:

- LIPOVČIĆ, J.³, *Dušu čuvajuće pohođenje*, 387. (1750.)

² Zahvaljujem Ankici Šunjić Matković iz Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža na pomoći u prikupljanju podataka.

³ Jerolim Lipovčić je rođen u Požegi.

- KANIŽLIĆ, A.⁴, *Bogoljubnost molitvena na poštenje Prisvete Trojice jedinoga Boga, Blažene Divice Marije i svetih*, 21; 504. (1766.)
- ŠVEAR, I.⁵, *Ogledalo Iliriuma*, IV, 353. (najkasnije 1839.)
- BRLIĆ, A. T.⁶, *Životopisi slavnih muževā iz obitelji Erdödskih Bakača – I. Toma Bakač*, u: *Neven*, IV, 119. (1855.)
- BABIĆ, M. S.⁷, *Propoviedi nedjeljne, svetkovne i prigodne*, II, 24. (1857.)
- ETTINGER, J.⁸, *Sriemsko-slavonsko-hrvatske divje životinje, zvieri i ptice*, 202. (1857.)

dobošar

a) nastavak *-om*:

- [FILIPOVIĆ, I.⁹ I RIESEL, M.¹⁰], *Wakefieldski župnik*, 37. (1847.)

gospodar

a) nastavak *-om*:

- LIPOVČIĆ, J., *Dušu čuvajuće pohođenje*, 234; 270. (1750.)
- RELKOVIĆ, M. A.¹¹, *Pravi i naravni meštar Esopus iliti popisanje života i njegovih fabulā*, 2; 111. (prije 1767.)
- DOŠEN, V.¹², *Aždaja sedmoglava bojnim kopjem udarena i nagrđena iliti Sablast griha na sedam glavni griha razdiljenoga oštrom istinom pokarana i prikorena*, VII, 1166, str. 221. (1768.)
- IVANOŠIĆ, A.¹³, *Svemogući neba i zemlje Stvoritelj*, 7. (1788.)
- KATANČIĆ, M. P.¹⁴, *Sveto pismo Starog zakona*, I, 72; II, 410; III, 658; *Sveto pismo Novog zakona*, II, 310. (1809. – 1816.)
- ČEVAPOVIĆ, G.¹⁵, *Josip, sin Jakoba patrijarke*, str. 98. (1820.)
- BABUKIĆ, V.¹⁶, *Ljubav Islandā k literaturi iliti slovstvu*, u *Danica ilirska*, III, 101a. (1837.)

⁴ Antun Kanižlić je rođen u Požegi.

⁵ Ivan Švear je rođen u Ivaniću, u slovjenskom dijelu uže Hrvatske, 1775., a od 1813. življaše u Požegi i požeškoj okolici.

⁶ Andrija Torkvat Brlić je rođen u Brodu na Savi.

⁷ Mateo Skender Babić je rođen u Novoj Gradiški.

⁸ Josip Ettinger je rođen u Novoj Gradiški.

⁹ Ivan Filipović je rođen u Velikoj Kopanici.

¹⁰ Mijat Riesel je rođen u Jarmini.

¹¹ Matija Antun Relković je rođen u Svinjaru (> Davoru).

¹² Vid Došen je rođen u Tribnju 1719. ili 1720. u Podgorju (Tribanj je najsjeverozapadnija piknja kopnene Dalmacije (ili najjužnija Hrvatskoga primorja?)), a u Slavoniji življaše od 1756..

¹³ Antun Ivanošić je rođen u Osiku.

¹⁴ Matija Petar Katančić je rođen u Valpovu.

¹⁵ Grgo Čevapović je rođen u Bertelovcima.

¹⁶ Alojzija (> Vjekoslav) Babukić je rođen u Požegi.

- BABUKIĆ, V., *Razdĳljenje otĳinstva – Iztoĳna povĳest*, u: *Danica ilirska*, IV, 162a. (1838.)
- ŠVEAR, I., *Ogledalo Iliriuma*, I, 63. (najkasnije 1839.)
- MARJANOVIĆ, S.¹⁷, *Prevod iz tretje knjige „Tužnicā“ Ovidiovih – Źalospev VII.*, 58, u: *Vitie*, III, 31. (1839.)
- UŹAREVIĆ, J.¹⁸, *Palježina*, I, 16, str. 32. (1841.)
- STOJANOVIĆ, M.¹⁹, *Uprave za dobro i krĳepostno vladanje, i nĳekoje poslovice za mladež*, 54. (1844.)
- GRDENIĆ, S.²⁰, *Govorenja nedilnja za cilu godinu crkvenu*, II, 128; 220. (1845.)
- ILIJAŠEVIĆ, S.²¹, *Obuka malenih*, 201, podrubnica. (1850.)
- BRLIĆ, A. T., *Źivotopis kralja Krešimira II. Velikoga. 1050. – 1074.*, u: *Kolo*, VIII, str. 116. (1851.)
- RIESEL, M., *Marina, carica*, u: *Neven*, I, 201. (1852.)
- FILIPOVIĆ, I., *Ognjeni zmaj*, u: *Neven*, I, 665. (1852.)
- FILIPOVIĆ, F.²², *Georgiana*, u: *Neven*, I, 693. (1852.)
- [FILIPOVIĆ, I.]²³, *Harrisova obitelj*, u: *Neven*, II, 40; 40; 42. (1853.)
- STOJANOVIĆ, M., *Źivot u Carigradu*, u: *Neven*, II, 236. (1853.)
- STOJANOVIĆ, M., *Kako su Turci 29. svibnja g. 1453. predobili Carigrad*, u: *Neven*, II, 376. (1853.)
- STOJANOVIĆ, M., *Poljaci i Rusi*, u: *Neven*, II, 780. (1853.)
- JURKOVIĆ, J.²⁴, *Putopisne ĳrtice – Poklade u Slovaĳkoj 1854.*, u: *Neven*, III, 169. (1854.)
- BRLIĆ, A. T., *Źivotopisi slavnih muŹevā iz obitelji Erdōdskih Bakaĳ – I. Toma Bakaĳ*, u: *Neven*, IV, 169. (1855.)
- OKRUGIĆ, I.²⁵, *Morović-grad i Velika-crkva*, u: *Neven*, IV, 276. (1855.)
- JURKOVIĆ, J., *VraŹja bara*, u: *Neven*, V, 309a. (1856.)
- SKALICA, T.²⁶, *Putovanje na moru iz Evrope u Ameriku, Aziju i Australiju*, u: *Neven*, V, 325a; 326a. (1856.)
- BABIĆ, M. S., *Propoviedi nedjeljne, svetkovne i prigodne*, I, 230; II, 188; 221. (1857.)

¹⁷ Stipan Marjanović je roĳen u Brodu na Savi.

¹⁸ Jakov UŹarević je roĳen u Osiku.

¹⁹ Mijat Stojanović je roĳen u Babinoj Gredi.

²⁰ Stipan Grdenić je roĳen u Peĳuhu.

²¹ Stipan Ilijašević je roĳen u Oriovcu.

²² Ferdo Filipović je roĳen u Velikoj Kopanici.

²³ Za autora v. Naranĳić Kovaĳ i Milković 2010.

²⁴ Janko Jurković je roĳen u PoŹegi.

²⁵ Ilija Okrugić je roĳen u Karlovcima.

²⁶ Toma Skalica je roĳen u Brodu na Savi.

- FILIPOVIĆ, F., *Bošnjaci*, u: *Neven*, VII, 136. (1858.)
- LOVRETIĆ, J., *prigodna narodna pjesma*, 10, u: *Otok*, u: *ZNŽOJS*, II, 338. (1897.)

jurišar

a) nastavak *-om*:

- ŠVEAR, I., *Ogledalo Iliriuma*, III, 294. (najkasnije 1839.)

kriomčar

a) nastavak *-om*:

- FILIPOVIĆ, F., *Kriomčar*, u: *Neven*, III, 547. (1854.)

kurvar

a) nastavak *-om*:

- PAVLIĆ, B.²⁷, *Sveta govorenja za sve nedilje kroz cilu godinu*, I, 167. (1827.)

ljekar

a) nastavak *-om*:

- KANIŽLIĆ, A., *Primogući i srdce nadvladajući uzroci s kripostnimī pod-pomoćmā za ljubiti Gospodina Isukrsta, Spasitelja našega*, 80. (1760.)
- TADIJANOVIĆ, B.²⁸, *Svašta pomalo iliti Kratko složenje imenā i ričt u ilirski i njemački jezik*, 169. (1761.)
- KANIŽLIĆ, A., *Bogoljubnost molitvena na poštenje Prisvete Trojice jedinoga Boga, Blažene Divice Marije i svetih*, 240. (1766.)
- RELKOVIĆ, M. A., *Pravi i naravni meštar Esopus iliti popisavanje života i njegovih fabulā*, 126. (prije 1767.)
- RELKOVIĆ, M. A., *Nauk političan i moralski od Pilpaj-bramine, filsofa indijanskoga*, 24. (prije 1767.)
- VELIKANOVIĆ²⁹, I., *Upućenja katoličanska*, I–II, 208. (1787.)
- TOMIKOVIĆ, A.³⁰, *Život Petra Velikoga, cara Rusije*, 243. (1794.)
- LEAKOVIĆ, B.³¹, *Nauk od poglavutih stvarī krstjansko-katoličanskih*, 77 (2x). (1798.)
- BRLIĆ, I. A.³², *Grammatik der illyrischen Sprache*, 338. (1833.)
- ILIĆ, L.³³, *Baron Franjo Trenk i slavonski panduri*, 118, podrubnica 56. (1845.)

²⁷ Bartol Pavlić je rođen u Klokočeviku.

²⁸ Blaž Tadijanović je rođen u Rastušju.

²⁹ Ivan Velikanović je rođen u Brodu na Savi.

³⁰ Aleksandar Tomiković je rođen u Osiku.

³¹ Bernardin Leaković je rođen u Bošnjacima.

³² Ignatije/Ignacija Alojzija Brlić je rođen u Brodu na Savi.

³³ Luka Ilić je rođen u Oriovcu.

- FILIPOVIĆ, I., *Zdravlje djetinstva i mladosti*, u: *Narodna knjiga*, [I], str. 98. (1858.)

mesar

a) nastavak -om:

- RELKOVIĆ, J. S.³⁴, *Kućnik*, 437. (1796.)

mlinar

a) nastavak -om:

- ILIĆ, L., *Narodni slavonski običaji*, 190. (1846.)
- LUKIĆ, L.³⁵, u: *Varoš*, u: *ZNŽOJS*, XXV, 270. (1921. – 1924.)

b) nastavak -em:

- RELKOVIĆ, M. A., *Slavonske libarice s lipimi molitvicami i naukom krstjanskim nakitite*, [57]. (1761.)

pekar

a) nastavak -om:

- SKALICA, T., *Putovanje iz Evrope okol Amerike u Kaliforniju, rusku Ameriku, po ostrvih Polinezije, Tihog i Južnog oceana itd.*, u: *Neven*, V, str. 20b. (1856.)

pisar

a) nastavak -om:

- BRLIĆ, I. A., *Grammatik der illyrischen Sprache*, 28; 257. (1833.)
- OKRUGIĆ, I., *Liepa Klementinka*, u: *Neven*, III, 727. (1854.)

a) nastavak -em:

- MARJANOVIĆ, S., *Pravda ili Skrb poglavarā za dobro podložnikā svojih*, III, 13, str. 127. (1839.)

poglavar

a) nastavak -om:

- BAČIĆ/BAČIĆ, A.³⁶, *Istina katoličanska iliti Skazanje upravljenja spasono- snoga žitka krstjanskoga*, 194. (1732.)
- IVANOŠIĆ, A., *Svemogući neba i zemlje Stvoritelj*, 7. (1788.)
- TOMIKOVIĆ, A., *Život Petra Velikoga, cara Rusije*, 273. (1794.)
- KATANČIĆ, M. P., *Sveto pismo Starog zakona, II*, 133. (1809. – 1816.)
- ČEVAPOVIĆ, G., *Josip, sin Jakoba patrijarke*, str. 98. (1820.)

³⁴ Josip Stipan Relković je rođen u Zadubravlju.

³⁵ Luka Lukić je rođen u (Brodskom) Varošu.

³⁶ Antun Bačić/Bačić je rođen u Vrbi.

b) nastavak *-em*:

- HADŽIĆ, N.³⁷, *Cvitje istine za oplemeniti razum i popraviti srce mladeži*, 83. (1828.)

pjetlar

a) nastavak *-om*:

- [FILIPOVIĆ, I. I RIESEL, M.], *Wakefieldski župnik*, 53. (1847.)

staklar

a) nastavak *-om*:

- BLAGOJEVIĆ, A. T.³⁸, *Khinki, nikoji kokhinkhinezijanski događaji drugima zemljam hasnoviti*, 38. (1771.)

stanar

a) nastavak *-om*:

- LOVRETIĆ, J.³⁹, *Otok*, u: *ZNŽOJS*, II, 326. (1897.)

strelar

a) nastavak *-om*:

- RELKOVIĆ, J. S., *Kućnik*, 12. (1796.)

škrinjar

a) nastavak *-om*:

- BLAGOJEVIĆ, A. T., *Khinki, nikoji kokhinkhinezijanski događaji drugima zemljam hasnoviti*, 41. (1771.)

šumar

a) nastavak *-om*:

- JURIĆ, B.⁴⁰, *Otok – Razgovori i zabave zrelih ljudi*, u: *ZNŽOJS*, IV, 85. (1899.)
- LUKIĆ, L., u: *Varoš*, u: *ZNŽOJS*, XXIV, 141. (1919.)

vladar

a) nastavak *-om*:

- MARJANOVIĆ, S., *Prezirani, i njegova utjeha*, 140, u: *Danica ilirska*, IV, 66b. (1838.) > *Vitie*, III, 20. (1839.)

³⁷ Nikola Hadžić je rođen u Srijemskoj Mitrovici.

³⁸ Adam Tadija Blagojević je rođen u Petrijevcima.

³⁹ Josip Lovretić je rođen u Otoku.

⁴⁰ Bartol Jurić je rođen u Privlaci.

- BABUKIĆ, V., *Razdjeljenje otčinstva – Iztočna povjest*, u: *Danica ilirska*, IV, 158b, podrubnica 5). (1838.)
- BABIĆ, M. S., *Propoviedi nedjeljne, svetkovne i prigodne*, II, 330. (1857.)

suvladar

a) nastavak -om:

- ILIĆ, L., *Slavonske starine (Iz sbirke starožitnosti Luke Ilića Oriovčanina)*, u: *Neven*, V, str. 81a, podrubnica 6). (1856.)

vrt(l)ar

a) nastavak -om:

- [FILIPOVIĆ, I.], *Uporavnik za početnicu i čitanku u prvom razredu katoličkih učionā u carevini Austrijskoj*, 107. (1855.)

zidar

a) nastavak -om:

- LUKIĆ, L., u: *Varoš*, u: *ZNŽOJS*, XXIV, 184. (1919.)

ženskar

a) nastavak -om:

- STOJANOVIĆ, M., *Slike iz domaćega života slavonskog naroda i iz prirode, s dodatkom: Slavonske pučke sigre*, 173. (1858.)

2.a) Nomina agentis primljena iz latinskoga

kancelar

a) nastavak -om:

- LIPOVČIĆ, J., *Dušu čuvajuće pohođenje*, V. (1750.)
- ŠVEAR, I., *Ogledalo Iliriuma*, III, 96; IV, 281. (najkasnije 1839.)

notar

a) nastavak -om:

- BRLIĆ, A. T., *dnevnični zapis od 20. 9. 1848.*, u: I. Brlić Mažuranić, *Ulomci dnevnika Andrije Torquata Brlića*, I, 13.

sekretar

a) nastavak -om:

- KANIŽLIĆ, A., *Kamen pravi smutnje velike iliti Početak i uzrok istiniti rastavljenja crkve Istočne od Zapadne*, 13. (prije 1777.)

vikar

a) nastavak *-om*:

- BRLIĆ, A. T., **list Ljudevitu Gaju iz Beča od 5. 5. ili malo prije**, u: V. Deželić, *Pisma pisana dru Ljudevitu Gaju i neki njegovi sastavci (1828. – 1850.)*, u: GPKH, VI, str. 30.

2.b) Nomina agentis primljena iz grčkoga

poklisar

a) nastavak *-om*:

- KANIŽLIĆ, A., **Kamen pravi smutnje velike iliti Početak i uzrok istiniti rastavljenja crkve Istočne od Zapadne**, 122. (prije 1777.)
- TOMIKOVIĆ, A., **Život Petra Velikoga, cara Rusije**, 255. (1794.)
- LEAKOVIĆ, B., **Nauk od poglavitih stvari krsjansko-katoličanskih**, 231. (1798.)
- NAGY, A.⁴¹, **Izpisavanje življenja i činih Napoleona, cesara Francuzā i kralja od Italija**, 72; 153. (1811.)
- BABUKIĆ, V., **Različnosti**, u: *Danica ilirska*, V, 16b. (1839.)
- ŠVEAR, I., **Ogledalo Iliriuma**, I, 93; III, 113; 114. (najkasnije 1839.)

2.c) Nomina agentis primljena iz njemačkoga

komisar

a) nastavak *-om*:

- TOMIKOVIĆ, A., **Život Petra Velikoga, cara Rusije**, 201. (1794.)
- BRLIĆ, A. T., **dnevnični zapis od 9. 10. 1848.**, u: I. Brlić Mažuranić, *Ulomci dnevnika Andrije Torquata Brlića*, I, 37.
- BRLIĆ, A. T., **dnevnični zapis od 4. 4. 1849.**, u: I. Brlić Mažuranić, *Ulomci dnevnika Andrije Torquata Brlića*, II, 102.

krigskomisar

- BRLIĆ, I. A., **Grammatik der illyrischen Sprache**, 346. (1833.)

obrstar

a) nastavak *-om*:

- BABUKIĆ, V., **Dopis o smrti i životu nj. ekscelencije grofa Karla Clam-Martinica**, u: *Danica ilirska*, VI, 50b. (1840.)
- BRLIĆ, A. T., **dnevnični zapis od 10. 10. 1848.**, u: I. Brlić Mažuranić, *Ulomci dnevnika Andrije Torquata Brlića*, I, 38.

⁴¹ Antun Nagy je rođen u Požegi.

**2.d) *Nomina agentis* primljena iz mađarskoga
*kaplar***

a) nastavak *-om*:

- ANONIM, *Judit, victrix Holofernus*, I, 4, str. 6. (oko 1770.)

**2.e) *Nomina agentis* primljena iz turskoga
*barjaktar***

- ILIĆ, L., *Baron Franjo Trenk i slavonski panduri*, 65. (1845.)

bećar

a) nastavak *-om*:

- LOVRETIĆ, J., *Otok*, u: *ZNŽOJS*, II, 338. (1897.)
- LOVRETIĆ, J., *prigodna narodna pjesma*, 9, u: *Otok*, u: *ZNŽOJS*, II, 338. (1897.)

Popis pregledanih tekstova u kojim nisu nađena zasljedovanja

Kratice:

- DHSD: Danica horvatska, slavonska i dalmatinska
- GPKH: Građa za povijest književnosti hrvatske
- LMHSGD: List mjesečni Horvatsko-slavonskoga gospodarskoga društva
- ZNŽOJS: Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena.

A) Period od najstarijih jezičnih dokumenata do 1835.

- ANONIM, *list slavonskih kršćana iz Požege od 27. 5. 1651.*, u: J. Jelenić, *Spomenici kulturnoga rada bosanskih Franjevaca (1437. – 1878.)*, u: *Starine*, XXXVI, 121–122.
- OGRAMIĆ, NIKOLA⁴², BOSANSKI BISKUP, *list(ovi)* u: R. Lopašić, *Slavonski spomenici za XVII. vjek*, u: *Starine*, XXX: **franciškocima iz veličanskoga, našičkoga i požeškoga samostana iz Beča od 28. 3. 1688.**, str. 77–78. || **franciškocima iz veličanskoga i požeškoga samostana iz Beča od 29. 3. 1688.**, str. 78–79. || **gvardijanu franciskovačkoga samostana u Velikoj iz Cernika od 17. 9. 1688.**, str. 84. || **Ivanu Pinotiću, gvardijanu franciskovačkoga samostana u Požegi, iz Beča(?) iz 1688.**, str. 84–85. || **požeškomu kapelanu iz Kaptola od 17. 4. 1690.**, str. 93. || **Ivanu Pinotiću, gvardijanu franciskovačkoga samostana u Velikoj, iz Đakova od 11. 10. 1690.**, str. 96–97. || **franciškocima iz veličanskoga samostana iz Đakova od 21. 4. 1698.**, str. 140.

⁴² Nikola Ogramić je rođen u Požegi.

- PINOVIĆ, FRA IVAN⁴³, POŽEŠKI ŽUPNIK, **list obrstaru Janku Makaru iz Požege od 2. 8. 1689.**, u: R. Lopašić, *Slavonski spomenici za XVII. vjek*, u: *Starine*, XXX, 87–88.
- HUNALIĆ, VOJVODA MARIN⁴⁴, **list(ovi) u: R. Lopašić, Slavonski spomenici za XVII. vjek**, u: *Starine*, XXX: **obrstaru Janku Makaru iz Požege od 24. 9. 1691.**, str. 104–105. || **obrstaru Janku Makaru iz Požege od 16. 10. 1691.**, str. 105–106.
- [ANONIMNI TUMAČ OBRSTARA BARUNA GALLA, ZAPOVJEDNIKA BRODSKE TVRĐAVE], **list požeškim kapetanima i vojvodana iz Broda na Savi od 6. 8. 1689.**, u: R. Lopašić, *Slavonski spomenici za XVII. vjek*, u: *Starine*, XXX, 88.
- [ANONIMNI TUMAČ GROFA GUIDA VON STARHEMBERGA], **list svimkolikim Slavoncima iz Osika iz 1696.**, u: R. Lopašić, *Slavonski spomenici za XVII. vjek*, u: *Starine*, XXX, 128–129.
- MILUNOVIĆ, J.⁴⁵, *Šest nediljā na poštenje s. Alojzije Gonzage* (1759.)
- RELKOVIĆ, M. A., *Satir iliti divji čovik u verše Slavoncem* (1762.)
- ZANIČIĆ, I. [= PAVIŠEVIĆ, J.⁴⁶], *Kratkopis poglavitiiji događajā sadašnje vojske među Marijom Terezijom, kraljicom od Mađarske, i Friderikom IV., kraljem od Brandiburske, od početka godine 1756. do svrhe godine 1759.* (1762.)
- ANONIMNI PREVODITELJ, *Illyrico idiomate articuli bellici + Formula juramenti fidelitatis + Formula juramenti militaris brevior pro militibus Illyricis*, u: *De jure civili et criminali austriaco-bellico tractatus practicus* (1764.)
- RAPIĆ, Đ.⁴⁷, *Satir iliti divji čovik u nauku krstjanskomu ubavistit, uputit, naučit i pokrstit* (1766.)
- RELKOVIĆ, M. A., *Čudoredne pripovidke Pilpaj Bramine, indijanskog mudroznanca iliti Vladanje velikih i malih* (prije 1767.)
- DOŠEN, V., *Jeka planine koja na pisme Satira i tamburaša slavonskoga odjekuje i odgovara* (1767.)
- RELKOVIĆ, M. A., *Nova slavonska i nimačka gramatika* (1767.)
- RELKOVIĆ, M. A., *Razloženje svrhu plodenja i pripaše ovaca, s jednim nadometkom od sijanja i timarenja duhana* (1771.)
- JABLANCZY, I.⁴⁸, *Priručna knjiga za slavonsku seljansku mladež učiti u dobro naređenom poljskomu rađenju* (1772.)

⁴³ Ivan Pinović je rođen(?) u Požegi.

⁴⁴ Marin Hunalić je rođen(?) u Požegi.

⁴⁵ Jozip Milunović je rođen u Visočanima, u sjevernodalmatinskom zaleđu (Ravnim kotarima), 1709., a podatka otkad življaše u Slavoniji nismo našli.

⁴⁶ Josip Pavišević je rođen u Požegi.

⁴⁷ Đurađ Rapić je rođen u Staroj Gradiški.

⁴⁸ Ignatija Jablanczy je rođeni Mađar, a u Slavoniji (u Požegi) življaše najkasnije od 1752., ali ne do smrti.

- BLAGOJEVIĆ, A. T., *Predika od jedinstva u krstjanstvu svrhu evan. Joan. pog. 17. red. 20. 21.* (1773. ili poslije)
- KANIŽLIĆ, A., *Sveta Rožalija, panormitanska divica*, 335, str. 12. (prije 1777.)
- LANOSOVIĆ, M.⁴⁹, *Neue Einleitung zur slavonschen Sprache*, 100; 101. (1778.)
- KATANČIĆ, M. P., [*Koliko se gizda veseli Dijana*], u: rukopis *Poemata lyrica* (okvirno: [1778. ili 1779.].)
- PAVIŠEVIĆ, J., *Polazenje na vojsku prusku-bavarsku svitli krajinā Slavonije, Srma i Potisja godine 1778. i povraćenje istih godine 1779.* (1779.)
- RELKOVIĆ, M. A., *Satir iliti divji čovik; u prvomu dilu piva u verše Slavoncem, a u drugom dilu Slavonac odpiva u verše Satiru* (1779.)
- VELIKANOVIĆ, I., *Prikazanje razpuštene kćeri, velike poslije pokornice, svete Margarite iz Kortone, trećega reda, svetoga Franceska* (1780.)
- [ŠTEFANAC, Š.⁵⁰], *Pisma od Ivana Salkovića, silnog viteza i junaka* (1781.)
- ANONIM, *Prikaza iliti komedija*, u: [M. Lanosović], *Svetodanik iliti kalendar ilirički za općeno godište 1781.*, u: M. Tatarin, *Jedna slavonska svjetovna drama tiskana u 18. st.*, u: *Croatica*, XXXVII/57, 56–70.
- LUKIĆ, M.⁵¹, *Knjiga od marvinskih bolesťi za seljane* (1784.)
- [IVANOŠIĆ, A.], *Sličnorični natpis groba Zvekanovoga* ([1784.])
- IVANOŠIĆ, A., *Opivanje sličnorično groba Jozipa Antuna Čolnića od Čolke* (1786.)
- PAVIŠEVIĆ, J., *list Blažu Tadijanoviću iz Osika od 25. 3. 1787.*, u: F. E. Hoško, *Pisma Josipa Paviševića Blažu Tadijanoviću*, u: *Croatica Christiana periodica*, VIII/14, 147.
- MATKOVIĆ, I.⁵², *Općinska naredba od zločinstvā i njihovih pedepsā* (1788.)
- IVANOŠIĆ, A., *Pedesetogodišnjemu misniku, mlogo poštovanomu Ivanu Pavloviću, [...], na dan s. Bartola druge nove mise obluživajućemu, iz Zagreba poslano čestitovanje* (1788.)
- [IVANOŠIĆ, A.], *Pjesma od junačtva viteza Peharnika, regementa Ogulinskoga obrštara* ([1788.])
- KATANČIĆ, M. P., *Fructus auctumnales* (1791.)
- BOŠNJAK, B.⁵³, *Ispisanje rata turskoga pod Josipom cesarom II. početog godine 1787.* (1792.)
- RELKOVIĆ, M. A., *Postanak naravne pravice i dužnostī ljudskih iz nje izviraćući* (1794.)

⁴⁹ Marijan Lanosović je rođen u Orubici.

⁵⁰ Šimun Štefanac je rođen u Slunju ili slunjskoj okolici, ostale podatke o njem nismo našli.

⁵¹ Nismo našli gdje je Marko Lukić rođen.

⁵² Ivan Matković je rođen u Požegi.

⁵³ Blaž Bošnjak je rođen u Vrbovi.

- LANOSOVIĆ, M., *Anleitung zur slawonischen Sprache + Anhang zu der slawonischen Sprachlehre* (1795.)
- LEAKOVIĆ, B., *Govorenja za sve nedilje godišnje na službu pripovidaocā, a na korist slišaocā* (1795.)
- RELKOVIĆ, M. A., *Nek je svašta iliti Sabranje pametnih riči i kriptostnih dilā ljudskih* (1795.)
- MAREVIĆ, I.⁵⁴, *Dila svetih mučenikā nehimbena i izabrana, II* (1800.)
- JOZEPAC, I.⁵⁵, *Osik kralj-varoš* (1809.)
- [RELKOVIĆ, J. S.], *Čestitanje godovno u majuru s ove strane Bosuta na dan 26. miseca jula godine prošaste učinito po Klimboku iz Kaperca*, u: [A. Tomiković], *Novi i stari svetodanik iliti kalendar ilirički za prosto godište 1811.*, 33–42.
- RAKITIĆ, P.⁵⁶, *Sarod Rakitičā 1820.* (1820.)
- PAVIĆ, K.⁵⁷, *Politika za dobre ljude, to jest Uprave razumnoga i kriptostnoga živoga* (1821.)
- FILIPOVIĆ OD HELDENTHAL, A.⁵⁸, *Kratki izpis života privridnoga gospodina Matije Antuna Relkovića plemenitog od Ehrendorf, kapitana slavne Brodske regimente i početnika knjige ove*, u: *Matije Antuna Relkovića „Satir iliti divji čovik; u prvomu dilu piva slično Slavoncem, a u drugom dilu Slavonac odpiva opet Satiru“*, str. [1]–[6]. (1822.)
- ANONIM, „*Treća Medićeve ljekaruša*“, djelomičan tekst u: M. Medić, *Četiri ljekaruše*, u: *ZNŽOJS*, XX, 239–246 (1822.)
- FILIPOVIĆ OD HELDENTHAL, A., *Život velikoga biskupa, privelikoga domorodca i najvećega prijatelja našega Antuna Mandića*, str. 119; str. 161. (1823.)
- JAIĆ, M.⁵⁹, *Istinito izpisanje čudotvorne prilike B. D. Marije koja u Radnoj svrhu 150 godinā veće od bogoljubnih krstjanā pobožno se štuje* (1824.)
- PUSTAIC, M.⁶⁰ + JAIĆ, M., *Indijanski mudroznanac iliti Način i viština kako čovik na svitu živiti mora da Bog ugoditi, opštini hasnovit i srićan biti more, s nadometkom nikojih priričjā i čudorednih naukā primudrog Katona* (1825.)
- ANONIM, „*Đakovačka ljekaruša [obiteljji Lukić]*“, u: D. Boranić, *Đakovača ljekaruša*, u: *ZNŽOJS*, XX, 142–151 (orijentaciono: drugo-treće desetljeće 19. st.)

⁵⁴ Ivan Marević je rođen u Vukovaru. Našli smo digitaliziran samo drugi svezak njegova tro-sveščanoga djela.

⁵⁵ Ivan Jozepac je rođen u Požegi.

⁵⁶ Petar Rakitić je rođen u Sikirevcima.

⁵⁷ Karla Pavić je rođen u Tovarniku.

⁵⁸ Adam Filipović od Heldenthal je rođen u Velikoj Kapanici.

⁵⁹ Marijan Jaić je rođen u Brodu na Savi.

⁶⁰ Martin Pustaic je rođen u Orubici.

- MIHALIĆ, A.⁶¹, *San u vrime svečanoga uvoda prisvitloga i pripoštovanoga gospodina Pavla Sučića od Pačer u biskupiju stolnih crkva Bosanske iliti Đakovačke i Srimске, zakonito ujedinjenih* (1830.)
- BABUKIĆ, A. (V.), list I. K. Franikiću iz Zagreba negdje iz siječnja 1832. (koncept), u: T. Smičiklas, *Život i djela Vjekoslava Babukića*, 56–58.
- JAIĆ, M., *Tome od Kempā, kanonika redovnog, „Od naslidovanja Isukrstova“ knjige četiri* (1833.)
- BABUKIĆ, A. (V.), list I. K. Franikiću iz Zagreba od 18. 4. 1833. (koncept), u: T. Smičiklas, *Život i djela Vjekoslava Babukića*, 58–62.
- HADŽIĆ, N., *Račun iz glave, za učitelje i učenike narodnji škola u Slavoniji* (1834.)

B) Period od 1835. – 1858.

1835.

- ADŽIĆ/ADIĆ, K.⁶², list Ljudevitu Gaju iz Vukovara od 13. 11., u: V. Deželić, *Pisma pisana d^{ru} Ljudevitu Gaju i neki njegovi sastavci (1828. – 1850.)*, u: GPKH, VI, 1–2.
- BABUKIĆ, V., u: DHSD, I: *Granici i Danici*, str. 1b–2b. || *Listi dvih slavonskih domorodcev o pravopisu ilirskom*, str. 122a–124b, 125b–128a.
- BRLIĆ, I. A., *Krstovka iliti Život i dila Gospodina našega Isukrsta*
- STANKOVIĆ, I.⁶³, u: DHSD, I: *Uzdisi vile Slavonkinje*, str. 29a–30a.
- TOPALOVIĆ, M.⁶⁴, u: DHSD, I: *List iz Beča*, str. 18a–19b. || *Tužna Bosna*, str. 53a–b. || *Naklon Ilirov Ferdinandu I.*, 97a–98a. || *Slavjan*, str. 146b–148a. || *Rodoljub Miloslavu*, str. 195b–196b.
- TOPALOVIĆ, M., u: *Srpski narodni list*, I: *Rastanak čobanke od stada*, str. 25a–b. || *Tužna Ilirija*, str. 83a–b. || *Elegija*, str. 146b–148a.
- TORDINAC, Đ.⁶⁵, list Ljudevitu Gaju iz Đakova od 3. 4., u: V. Deželić, *Pisma pisana d^{ru} Ljudevitu Gaju i neki njegovi sastavci (1828. – 1850.)*, u: GPKH, VI, str. 265.
- TORDINAC, Đ., u: DHSD, I: *Slavonija sestram*, str. 22a. || *Žalost – radost*, str. 63a–64b.

⁶¹ Antun Mihalić je rođen u Iloku.

⁶² Kajo Adžić/Adić je rođen u Pleternici.

⁶³ Ivan Stanković je rođen u Đakovu.

⁶⁴ Mato Topalović je rođen u Brodskim Zdencima.

⁶⁵ Đuro Tordinac je rođen u Đakovu.

1836.

- ADŽIĆ/AĐIĆ, K., **listovi Ljudevitu Gaju**, u: V. Deželić, *Pisma pisana d^{ru} Ljudevitu Gaju i neki njegovi sastavci (1828. – 1850.)*, u: *Građa za povijest književnosti hrvatske*, VI: **iz Vukovara od 15. 1.**, str. 3–5. || **iz Vukovara od 24. 5.**, str. 6–7. || **iz Vukovara od 2. 8.**, str. 7. || **iz Vukovara od 29. 11.**, str. 8.; **list iz Vukovara od 11. 3.**, u: J. Horvat i J. Ravlić, *Pisma Ljudevitu Gaju*, u: *GPKH*, XXVI, str. 21–22.
- ADŽIĆ/AĐIĆ, K., u: *Danica ilirska*, II: **Izrčenja mudra**, str. 12b. || **Nětילו**, str. 76b. || **Nětילו**, str. 116b.
- BABUKIĆ, V., u: *Danica ilirska*, II: **Osnova slovnice slavjanske narčja ilirskoga**, str. 37a–40b; 41a–44b; 45a–48b; 49a–52b; 53a–56b; 57a–60b.
- MARJANOVIĆ, S., **list Ljudevitu Gaju iz Donjih Andrijevacu od 30. 6.**, u: V. Deželić, *Pisma pisana d^{ru} Ljudevitu Gaju i neki njegovi sastavci (1828. – 1850.)*, u: *GPKH*, VI, 123–125. = J. Horvat – J. Ravlić, *Pisma Ljudevitu Gaju*, u: *GPKH*, XXVI, 304–306.
- MARJANOVIĆ, S., u: *Danica ilirska*, II: **Pokoj Đure Kastriotića–Škenderbega**, str. 81a–82a. || **Graničarski dččak**, str. 89a–b. || **Ilirski bojници**, str. 101a–b.
- STOJANOVIĆ, M.⁶⁶, u: *Danica ilirska*, II: **Tužba na odhranjenje mnogih slavjanskih dččakā**, str. 201a–203a.
- TOPALOVIĆ, M., **Jozipu Kuković na dan svetčani imena**.
- TOPALOVIĆ, M., u: *Danica ilirska*, II: **Razgovor pšnika i vile Slavonkinje**, str. 33a–35b. || **Krajišnikom ilirskim**, 85a–b. || **Mladim Ilirom**, str. 113a–114a. || **Bog i molitva domorodca ilirskog**, str. 121a–122a. || **moto**, str. 133. || **Društvo ilirsko**, str. 193a–b. || **Spšv prijatelju da ilirski piše**, str. 205a–206b.
- UŽAREVIĆ, J., **list Ljudevitu Gaju iz Beča od 5. 4.**, u: J. Horvat – J. Ravlić, *Pisma Ljudevitu Gaju*, u: *GPKH*, XXVI, str. 473.

1837.

- BABUKIĆ, V., u: *Danica ilirska*, III: **Indijanski mudrac**, str. 38b–39a. || **Različnosti**, str. 72a–b. || **Misli slavni mudracā**, str. 75b–76a. || **Jarac i vuk**, str. 84b. || **Priměrna radinost**, str. 105a–106a. || **Prolčće, uzorni obraz mladosti**, str. 106a–107a. || **Plaća prilizavcem**, str. 118b–119b. || **Iznemak iz pisma g. M. P. P. iz Moskve, dana 21. veljače (febr.) 1834.**, str. 135a–136a.
- JAIĆ, M., **Ručna knjižica za narediti i na sritno priminutje sa svetima sakramentī dostojno pripraviti bolesnike, kakono takojer i nad nemoćnim moliti, dušu im priporučiti i kod umirajućih spasonosne uzdase ponavljati**, I–II.
- MARJANOVIĆ, S., u: *Danica ilirska*, III: **Ostavljeni**, str. 125b–126a. || **Pšsan junačka**, str. 147b. || **Božidar Dragojli**, str. 149a.

⁶⁶ Za autora v. Živančević 1973: 95–96. Prije pripisivano S. Marjanoviću.

- STOJANOVIĆ, M.⁶⁷, u: *Danica ilirska*, III: *Věće momu rodu na putu svoga izobraženja*, str. 110b–111a.
- TOPALOVIĆ, M., u: *Danica ilirska*, III: *Danici ilirskoj*, str. 13a–b. || *Sigetu gradu*, 29a–b. || *Polazak ilirskog viteza od svoje ljube na neprijatelje domovine svoje u vrěme rata*, str. 33a–34a. || *Slovak i Tatra*, str. 37a. || *Ibrahim i Osman*, str. 38a–b. || *Slavo-ilirski narod u državi Austrijskoj na dan rođenja svoga kralja*, str. 57a–b. || *Miš i mačak*, str. 69a. || *moto*, str. 89.
- TOPALOVIĆ, M., u: *Novi srpski letopis*, XL: *Elegija prijatelju koji na list dugo ne odgovara*, str. 51–52. || *Rastanak s prijateljom*, str. 52–53. // u: *Novi srpski letopis*, XLI: *Gospodinu Simeonu Klariću, [...], soneti*, str. 71–73.
- TOPALOVIĆ, M., u: *Srpski narodni list*, II: *Pozdrav knezu Janku Draškoviću*, str. 173.
- TORDINAC, Đ., *list Ljudevitu Gaju iz Svilaja od 13. 12.*, u: V. Deželić, *Pisma pisana d^{ru} Ljudevitu Gaju i neki njegovi sastavci (1828. – 1850.)*, u: *GPKH*, VI, str. 266.

1838.

- ADŽIĆ/AĐIĆ, K., *list Ljudevitu Gaju iz Vukovara od 15. 5.*, u: V. Deželić, *Pisma pisana d^{ru} Ljudevitu Gaju i neki njegovi sastavci (1828. – 1850.)*, u: *GPKH*, VI, str. 9–10.
- BABUKIĆ, V., u: *Danica ilirska*, IV: *Iskre*, str. 8b. || *Domorodkinjam ilirskim za lěto 1838.*, str. 15a–16a. || *Oranje Marokanacā*, str. 16a–b. || *Dětinjska ljubav*, str. 23a–24b; 26b–28b; 29b–31a. || *Sada a nęgda*, str. 24b. || *Pribiće duha*, str. 40b. || *Različnosti*, str. 48b; 52b. || *Tvrđa Petrinja u Iliriji*, str. 53b–56a; 57b–59a; 63a–64b; 67a–68b. || *Sofronim*, str. 195b–196b; 198b–200a; 203a–204b.
- MARJANOVIĆ, S., u: *Danica ilirska*, IV: *Ilirskomu graničaru*, str. 29a–b. || *Čověk*, str. 37a–b. || *Sanka*, str. 73a–b. || *moto*, str. 77.
- STOJANOVIĆ, M.⁶⁸, u: *Danica ilirska*, IV: *Mom rodu na putu svoga izobraženja*, str. 77a–b.
- TOPALOVIĆ, M., u: *Danica ilirska*, IV: *moto*, str. 69. || *moto*, str. 81. || *moto*, str. 97. || *moto*, str. 121. || *moto*, str. 165. || *Njoj*, str. 165a.
- TORDINAC, Đ., u: *Danica ilirska*, IV: *Pozdrav „Danici“*, str. 5a–b. || *Moja domovina*, str. 25a–26a. || *Zvęzdica*, str. 53a–b. || *Ljubav domovine*, str. 69a–b. || *Rodu na poštenje!*, str. 93a. || *moto*, str. 125.⁶⁹ || *Radomir*, str. 125a–126a. || *Stan žuđeni*, str. 133a–b. || *Nevinost*, str. 173a–b.

⁶⁷ Za autora v. Živančević 1973: 96. Prije pripisivano S. Marjanoviću.

⁶⁸ Za autora v. Živančević 1973: 96. Prije pripisivano S. Marjanoviću.

⁶⁹ Inicijali J. T. Za *Danicu* je pisao još jedan J. T., „Ilir iz Horvatske“, pak je atribucija ovoga mota Tordincu nestanovita. Ali je vjerojatna, na istoj bo je stranici utiještena Tordinćeva pjesma *Radomir*, a u *Danici* pisac mota veoma često bude pisac pjesme na istoj, prvoj stranici.

- „...OVIĆ, J., ILIR IZ SLAVONIJE“, u: *Danica ilirska*, IV: *Uzdasi za nevěrnom*, str. 157a–b.

1839.

- BABUKIĆ, V., u: *Danica ilirska*, V: *Ljubitelji slavjanskoga naroda kod inostranih narodā*, str. 2a–3b; 6a–8b. || *Grof Gašpar Sternberg*, str. 11b–12a. || *Različnosti*, str. 12b. || *Slovesnost ilirska*, str. 14b–16a. || *Različnosti*, str. 16a–b. || *Pučko prosvěćenje u Rusiji*, str. 20a–b, 24a–b. || *Věsti o slavjanskom kazalištu u Pešti*, str. 36a–b. || *Ustav jezika i literature československe u Požunu*, str. 62a–63a; 67a–68a. || *Sveslavjanske věsti*, str. 68b. || *Vendi, pleme slavjansko*, str. 88a–b; 90a–91b. || *O uměrenosti*, str. 109a–111a; 113b–115b. || *Ilirsko kazalište u Sisku*, str. 161a–162b.
- BRLIĆ, I. A., u: *Danica ilirska*, V: *Samostanska crkva – Dogadaj od godine 1814.*, str. 17a–20b; 22a–23b.
- MARJANOVIĆ, S., u: *Danica ilirska*, V: *Klementinci u Srěmu*, str. 30b–32b; 34a–36a.
- TOPALOVIĆ, M., u: *Danica ilirska*, V: *Čověk*, str. 17a–b.
- TORDINAC, Đ., *list Ljudevitu Gaju iz Podcrkavja od 2. 5.*, u: V. Deželić, *Pisma pisana d^{ru} Ljudevitu Gaju i njegovi njegovi sastavci (1828. – 1850.)*, u: *GPKH*, VI, str. 266.
- TORDINAC, Đ., u: *Danica ilirska*, V: *Tri cvěta*, str. 157a–b. || *Tužba ljubičice*, str. 169a–b.

1840.

- BABUKIĆ, V., u: *Danica ilirska*, VI: *Hod izobraženja kod Slavjanā i njihovi pisci*, str. 18a–19a. || *Věsti sveslavjanske*, str. 76b. || *Četvrto stolětno slavljenje Gutenberga*, str. 111a–b. || *Starine ilirske*, str. 117b–119b; 189b–190b. || *Kolo prosvěćenja*, str. 121b–123b. || *Katedra jezika i literature slavjanske u Kolegiji franczkoj u Parizi*, str. 129b–131b. || *Različnosti*, str. 136b. || *Narodnost slovenska u Ugarskoj*, str. 137b–139a. || *Lužičke narodne pěsme*, str. 163a–164a. || *Različnosti*, str. 172b.
- BRLIĆ, I. A., *list Lj. Gaju iz Broda na Savi od 2. 5.*, u: J. Horvat – J. Ravlić, *Pisma Ljudevitu Gaju*, u: *GPKH*, XXVI, str. 69–70.
- MARJANOVIĆ, S., *Nikola Šubić, knez Zrinjski, ili Pad sigetski*, I, 8, str. 12.
- MARJANOVIĆ, S., *Razbojnici na gori Kulminskoj ili Moć věre*.
- TORDINAC, Đ., u: *Danica ilirska*, VI: *Moje pěsni*, str. 77a–b. || *Srěća pěsnička*, str. 145a–b.

- TUNIĆ, D.⁷⁰, u: *Danica ilirska*, VI: **moto**, str. 201. || *Majka*, str. 201a–b.
- UŽAREVIĆ, J., *Grizelda*.

1841.

- BABUKIĆ, V., **listovi Ljudevitu Gaju**, u: V. Deželić, *Pisma pisana d^{ru} Ljudevitu Gaju i neki njegovi sastavci (1828. – 1850.)*, u: *GPKH*, VI: **iz Zagreba od 2. 4.**, str. 13–15. || **iz Zagreba od 14. 5.**, str. 16–17.
- BABUKIĆ, V., u: *Danica ilirska*, VII: *Danica slavnomu narodu ilirskomu*, str. 2b–3a. || *Poljski prevod Šafarikovih „Starožitnosti slovanskih“*, str. 4a–b. || **[Ja ne mogu...]**, str. 8b. || *Sabor čitaonice ilirske zagrebske*, str. 21b–24a. || *Dopis iz Moravske*, str. 27b–28b. || *Različnosti slavjanske*, str. 28b. || *Sveslavjanske vjesti*, str. 60b. || *Něšto o narodnom životu literarnom u Českoj*, str. 62a–64a. || *Domaći glasonoša*, str. 76b. || **podrubnica uz Dopis iz Dalmacije**, str. 116b. || *Literatura ilirska (kirilskimi pismeni)*, str. 132a–b. || *Literarno navještenje iz Slavije ugarske*, str. 135b–136b.
- BRLIĆ, I. A., **listovi A. T. Brliću**, u: *Ignjat Alojzije Brlić – Pisma sinu Andriji Torkvatu, 1836. – 1855.*, I: **iz Broda na Savi od 24. 1.**, str. 33. || **iz Broda na Savi od 20. 7.**, str. 34. || **iz Broda na Savi od 7. 11.**, str. 35–36. || **iz Broda na Savi od 17. 11.**, str. 36–38.
- ILIĆ, L., u: *Danica ilirska*, VII: *Dva pera ljubopera*, str. 137a.
- MARJANOVIĆ, S., u: *Bačka vila*, I: *Leptice u sokrovište „Bačke vile“ – Slavonske vile*, str. 175–176. || *Utěha*, str. 198–199.
- MARJANOVIĆ, S., u: *Danica ilirska*, VII: **moto**, str. 133.
- TORDINAC, Đ., u: *Danica ilirska*, VII: *Pěsnik i Ilirče*, str. 45a–b. || **moto**, str. 105.
- UŽAREVIĆ, J., *Angelo, padovanski okrutnik*.

1842.

- BABUKIĆ, V., **list P. J. Šafáriku iz ? iz 1842. (koncept)**, u: T. Smičiklas, *Život i djela Vjekoslava Babukića*, 73–87.
- BABUKIĆ, V., u: *Danica ilirska*, VIII: *Starine ilirske*, 3a–b. || *Literatura češka*, str. 120a–b.
- BRLIĆ, A. T., u: *Danica ilirska*, VIII: *Pozdrav Danici*, str. 25a–b. || **moto**, str. 117. || *Molba na slogu*, str. 117a–b.
- BRLIĆ, I. A., **listovi A. T. Brliću**, u: *Ignjat Alojzije Brlić – Pisma sinu Andriji Torkvatu, 1836. – 1855.*, I: **iz Broda na Savi od 26. 1.**, str. 38–40. || **iz Broda na Savi od 19. 2.**, str. 40–42. || **iz Broda na Savi od 12. 3.**, str. 42–43. || **iz Broda na Savi od 21. 3.**, str. 43–46. || **iz Broda na Savi od 1. 11.**, str. 55.

⁷⁰ Nismo našli gdje je Dragutin Tunić rođen.

- BRLIĆ, I. A., **predgovor pred njegovom redakcijom teksta *Sličnoričnoga natpisa groba Zvekanovoga***, u: *Ignjat Alojzija Brlić i Ivanošićev „Sličnorični natpis groba Zvekanovoga“*, u: *GPKH*, XXV, str. 232–234.
- ILIĆ, L., u: *Danica ilirska*, VIII: ***Križari, narodna zabava pastirska u Slavoniji***, str. 33a–36a. || ***Prvi svibanj u Slavoniji***, str. 75a–76b.
- ILIĆ, L., u: *Kolo*, II: ***Gradovom Gradiški i Brebiru***, str. 16–17. || ***Něšto o narodnih zabavah u Slavoniji***, str. 71–86. || ***Smrt graničara***, str. 95–96.
- MARJANOVIĆ, S., u: *Bačka vila*, II: ***Na ******, str. 28–30. || ***Milki***, str. 32.
- MARJANOVIĆ, S., u: *Danica ilirska*, VIII: ***Běograd***, str. 118–119, 121–124. || ***Hrabrost Šešićeva***, str. 161–163. || ***Opis běogradske varoši***, str. 174–176, 178–180. || ***Opis běogradskih predgrađā***, str. 181–184.
- TOPALOVIĆ, M., ***Odziv rodoljubnog srca iliti Vlastitih pěsničkih pokušenjā, stranom već putem „Danice ilirske“ tiskanih, dakle poznanih, stranom pak u rukopisih nahodećih se, daklem ilirskom občinstvu još nepoznanih, [...], I.***
- TOPALOVIĆ, M., ***Tamburaši ilirski iliti Prva kitica narodnih ilirskih pěsamā po livadah i dubravah slavonskih sabrana i svemu junačkom ilirskom narodu prikazana, I.***⁷¹
- TOPALOVIĆ, M., u: *Danica ilirska*, VIII: ***Odziv rodoljubnog srca***, str. 180a–b. || ***moto***, str. 201. || ***moto***, str. 205. || ***moto***, str. 209.
- TORDINAC, Đ., u: *Danica ilirska*, VIII: ***Tuga věrnog domorodca zbog někih***, str. 105a–106b.
- UŽAREVIĆ, J., **list Lj. Gaju iz Zagreba od 22. 3.**, u: J. Horvat – J. Ravlić, *Pisma Ljudevitu Gaju*, u: *GPKH*, XXVI, str. 474.

1843.

- BABUKIĆ, V., **list Lj. Gaju iz Zagreba od 6. 6.**, u: V. Deželić, *Pisma pisana dru Ljudevitu Gaju i neki njegovi sastavci (1828. – 1850.)*, u: *GPKH*, VI, 17–18.
- BABUKIĆ, V., **listovi K. Jarnevićevoj**, u: M. Šrepel, *Listovi iz ostavine Dragojle Jarnevićeve*, u: *GPKH*, III: **iz Zagreba od 16. 3.**, str. 205. || **iz Zagreba od 31. 3.**, str. 205. || **iz Zagreba od 9. 5.**, str. 206.
- BRLIĆ, A. T., u: *Danica ilirska*, IX: ***Molba na Ladu***, str. 25a.
- BRLIĆ, A. T., *Slava lěpote. Uspomenica za godinu 1843. [...]. Domorodkinjam od građanskoga strělačkoga dužtva na svom balu 23. veljače 1843. obdržanom posvećena. : br. [3] – [Slava vama, děve mile]*, u: M. Šrepel, *Sitnice iz ilirskog doba*, u: *GPKH*, III: str. 298.
- BRLIĆ, I. A., **listovi A. T. Brliću**, u: *Ignjat Alojzije Brlić – Pisma sinu Andriji Torkvatu, 1836. – 1855.*, I: **iz Broda na Savi od 15. 3.**, str. 55–56. || **iz Broda**

⁷¹ Zbirka narodnih pjesama s Topalovićevim komentarima.

na Savi od 8. 4., str. 56–57. || iz Broda na Savi od 1. 6., str. 57–59. || iz Broda na Savi od 24. 6., str. 59–60. || iz Broda na Savi od 8. 7., str. 60–61. || iz Broda na Savi od 19. 8., str. 62. || iz Broda na Savi od 4. 10., str. 63–65. || iz Broda na Savi od 8. 11., str. 65–68. || iz Broda na Savi od 15. 11., str. 68–70.

- ILIĆ, L., u: *DHSD*, IX: *Kresnica ili ivanjska svečanost u Slavoniji*, str. 74a–76b, 79a–80b, 81a–84a. || *Jakob plem. Svetić*, str. 173a–174b, 179a–180b.
- ILIĆ, L., *Slava lěpote. Uspomenica za godinu 1843. [...] Domorodkinjam od građanskoga strělačkoga dužtva na svom balu 23. veljače 1843. obdržanom posvećena.*: br. [13] – [Što je sunce, car na nebu], u: M. Šrepel, *Sitnice iz ilirskog doba*, u: *GPKH*, III: str. 300.
- MARJANOVIĆ, S., u: *DHSD*, IX: *moto*, str. 121. || *moto*, str. 173.
- TOPALOVIĆ, M., u: *DHSD*, IX: *moto*, str. 9. || *moto*, str. 13. || *moto*, str. 21. || *moto*, str. 77.

1844.

- BABUKIĆ, V., u: *DHSD*, X: *Kratko izvěstje o „Osmanu“ Gundulićevu*, str. 11b–12a.
- BRLIĆ, A. T., u: *Zora dalmatinska*, I: *Blagorodni gospodine uredniče!*, str. 73a–75a. || *Ljubav*, str. 193a–b.
- BRLIĆ, I. A., listovi A. T. Brliću, u: *Ignjat Alojzije Brlić – Pisma sinu Andriji Torkvatu, 1836. – 1855.*, I: iz Broda na Savi od 13. 1., str. 70–73. || iz Broda na Savi od 17. 2., str. 73–75. || iz Broda na Savi od 6. 4., str. 76–77. || iz Broda na Savi od 11. 5., str. 77–79. || iz Broda na Savi od 26. 6., str. 80–81.
- BRLIĆ, I. A., u: *Zora dalmatinska*, I: *Promišljanje o Velikoj nedjelji*, str. 146a–149a. || *Uredničtvu „Dalmatinske zore“*, str. 155b–157b. || *Razrješene zagonetke I.*, str. 163b–164b. || *Razrješene zagonetke II.*, str. 179b–180a. || *Plemeniti mladi vuk*, str. 224a–b. || *Bajke*, str. 231b–232b. || *Proljetni snijeg*, str. 248b. || *Uredničtvu „Dalmatinske zore“*, str. 274a–276a. || *Bajke*, str. 278a–b. || *Slavulj i tigar*, str. 408a–b. || *Kip i kamenar*, str. 415a–b. || *Minoš i duh*, str. 415b–416b. || *Majmun i konj*, str. 416a–b. || *Mladi Perzijanac*, str. 423b–424b.
- ILIĆ, L., u: *DHSD*, X: *Odluka*, str. 25a. || *Želja*, str. 109a–b. || *Soljansko jezero*, str. 177b–178b.
- MARJANOVIĆ, S., u: *DHSD*, X: *moto*, str. 125.
- OVNIČEVIĆ, S.⁷², u: *DHSD*, X: *Moć vėre*, str. 13a.
- TOPALOVIĆ, M., u: *DHSD*, X: *moto*, str. 49.
- TORDINAC, Đ., u: *DHSD*, X: *moto*, str. 57.

⁷² Stanko Ovnićević je rođen u Šamcu.

među 1837. – 1845.

- MARJANOVIĆ, S., u: J. Ravlić, *Iz uredničke ostavštine Ljudevita Gaja*, u: *GPKH*, XXXI: *Opis Beograda*, 111–120. || *Očikanja*, str. 121–122. || *Snubnica*, str. 122–123.

1845.

- BABUKIĆ, V., **list ?-u iz Zagreba od 30. 7. (koncept)**, u: T. Smičiklas, *Život i djela Vjekoslava Babukića*, 87–89.
- BABUKIĆ, V., u: *DHSD*, XI: „*Zora Dalmatinska*“ i *naprèdak našega knjiženstva*, str. 206a–207b.
- BRLIĆ, A. T., u: *Zora dalmatinska*, II: *Pěsni gosp. Andrije Torkvata Brođanina*, str. 369a–b.
- BRLIĆ, I. A., **listovi A. T. Brliću**, u: *Ignjat Alojzije Brlić – Pisma sinu Andriji Torkvatu, 1836. – 1855.*, I: **iz Broda na Savi od 1. 1.**, str. 81–82. || **iz Broda na Savi od 8. 2.**, str. 83–86. || **iz Broda na Savi od 29. 3.**, str. 86–90. || **iz Broda na Savi od 9. 4.**, str. 90–92. || **iz Broda na Savi od 8. 5.**, str. 96–98. || **iz Broda na Savi od 5. 11.**, str. 103–104. || **iz Broda na Savi od 3. 12.**, str. 105–106.
- BRLIĆ, I. A., u: *Zora dalmatinska*, II: *Udovica iz Zegre*, str. 7a–8b. || *Mladi i stari meded*, str. 16b. || *Basna*, str. 24a. || *Basna*, str. 40b. || *Basna*, str. 48a.
- FILIPOVIĆ, I., u: *DHSD*, XI: *Mome rodu o novom godu*, str. 5a–6a. || *Danici i bratji slavenskoj*, str. 165a–166a.
- FILIPOVIĆ, I., u: *Zora dalmatinska*, II: *Krasna đeva*, str. 257a–b. || *Sebi i dragoj*, str. 281a. || *Pěsma potlim svršenog posla*, str. 353a–b. || *Đevojkam i gospojam slovinskim*, str. 361a–362a.
- MARJANOVIĆ, S., u: *DHSD*, XI: **moto**, str. 173.
- OKRUGIĆ, I., u: *DHSD*, XI: **Danici za novu godinu**, str. 1a–2a.
- OKRUGIĆ, I., u: *Zora dalmatinska*, II: *Moja ptica*, str. 225b–226b.
- TOPALOVIĆ, M., *Veselje majke Slavonije pri udaji svoje kćeri lěpote Srěmice*.
- TOPALOVIĆ, M., u: *DHSD*, XI: **moto**, str. 1. || **moto**, str. 9.
- TORDINAC, Đ., *Visokorođenomu i presvětlomu gospodinu gospodinu Franji baronu Kulmeru, [...], prigodom sjajnog njegovog uvoda u vrhovno župansko dostojanstvo sl. Srěmske županije dana 16. travnja 1845. obdržavanoga*.
- TORDINAC, Đ., u: *DHSD*, XI: **moto**, str. 81.
- VESELIĆ, F.⁷³, u: *LMHSGD*, IV: *Ognjica slezenska*, str. 27–28.

1846.

- BABUKIĆ, V., u: *DHSD*, XII: „*Ilirsko-němačko-talijanski mali rěčnik*“ od *Josipa Drobnića*, str. 105b–106b.

⁷³ Nismo našli gdje je Franjo Veselić rođen.

- BABUKIĆ, V., u: *Obći zagrebački kalendar*, I/2: *Několiko řečt o pravopisu*, str. XXVII–XXXVI.
- BRLIĆ, A. T., u: *Zora dalmatinska*, III: *Progonstvo neslogi*, 65a–65b. || *Protrešanje – Svak na svoju, evo primjer!*, str. 66a–69a. || *Ljudevit*, str. 79. || *Pěsničtvo – San i istina*, str. 89a–90a. || *Boj Parisa i Menlava*, str. 137–138.
- BRLIĆ, I. A., listovi A. T. Brliću, u: *Ignjat Alojzije Brlić – Pisma sinu Andriji Torkvatu, 1836. – 1855.*, I: *iz Broda na Savi od 7. 2.*, str. 107–110. || *iz Broda na Savi od 2. 6.*, str. 110–112. || *iz Broda na Savi od 11. 7.*, str. 112–115. || *iz Broda na Savi od 29. 8.*, str. 115–117. || *iz Broda na Savi od 14. 10.*, str. 118–121. || *iz Broda na Savi od 7. 12.*, str. 121–124. || *iz Broda na Savi od 21. 12.*, str. 124–126.

- BRLIĆ, I. A., u: *Zora dalmatinska*, III: *Několiko řečt o najnovijima proměna- ma u ilirskom ograničkom vrstopisu*, str. 82a–87a, 90a–91b. || *Uspomena jednog od naših glavnijih i slavnijih pisateljā*, 94b–95a. || *Skorup od lěkarije iliti Salernitanski nauci kako se dobro zdravlje uzdržati može*, str. 95a–96a, 118b–120b, 128a–b, 166a–167a. || *Poštovanomu uredničtvu „Dalmatin- ske zore“*, str. 242a–b. || *Premudroga Katona čudoredni nauci*, str. 248a–b, 262b–263b, 271a–272a, 280a–b, 287a–288b, 302b–304b. || *Nadodatak k „Čudorednim naucim premudroga Katona“*, str. 310b–311b. || *Naredbe kr- stjanskoga življenja*, str. 342a–343b. || *Koristne čudoredne uprave za življe- nje*, str. 352a–b.
- FILIPOVIĆ, I., u: *DHSD*, XII: *Měsecu*, str. 9a–b. || *Gdje je pjesnika stan?*, str. 115a–b. || *Slavoncem*, str. 139a–140b. || *Izvor mojih pěsamā*, str. 197a–198a.
- MARJANOVIĆ, S., u: *DHSD*, XII: *moto*, str. 5. || *moto*, str. 69.
- OKRUGIĆ, I., u: *DHSD*, XII: *Sriemu našemu na slavu*, str. 5a–6a.
- OKRUGIĆ, I., u: *Zora dalmatinska*, III: *Svim mladim Dalmatinkam*, str. 17a–b. || *Pobožni uzdas i Bogu*, str. 129b–130b. || *Davorija*, str. 209a–b. || *Što je prijatelj?*, str. 372b. || *Veselje i tuga svrhu domovine, ali uteha istoj*, str. 399a–b. || *Fruškoj gori*, str. 402–403.
- TOPALOVIĆ, M., u: *DHSD*, XII: *moto*, str. 151.
- VESELIĆ, K. J.⁷⁴, u: *Zora dalmatinska*, III: *Slovnica – sklanjanja*, str. 269a–271a; 300a–301a; 306a–307a. || *Nauk seljaku o maku*, str. 301b–302a. || *Odgojenje domaćih živinā*, 307a–309b. || *Želja jednoga Ilira*, str. 311b. || *Odhranjivanje svinjā (krmakā)*, str. 335a–336a. || *Prosta upućenja poljskoga rađenja za seljaka*, str. 349b–350b. || *Veļučeni gospodine brate uredniku*, str. 361b–362a. || *Nikoliko ričt o ječmu, hordeum*, str. 389a–390a. || *Koristne uprave životu čudoredne*, str. 395b.

⁷⁴ Krunoslav Joso Veselić je rođen u Đakovu.

1847.

- BRLIĆ, A. T., u: *DHSD*, XIII: *Dopis iz Beča*, str. 56a–b.
- BRLIĆ, I. A., listovi A. T. Brliću, u: *Ignjat Alojzije Brlić – Pisma sinu Andriji Torkvatu, 1836. – 1855.*, I: **iz Broda na Savi od 30. 1.**, str. 126–128. || **iz Broda na Savi od 15. 3.**, str. 129–131. || **iz Broda na Savi od 19. 4.**, str. 131–133. || **iz Broda na Savi od 7. 5.**, str. 133–135. || **iz Broda na Savi od 13. 5. + pripisak od 15. 5.**, str. 135–136. || **iz Broda na Savi od 31. 5.**, str. 137–138. || **iz Broda na Savi od 10. 6.**, str. 139–140. || **iz Broda na Savi od 16. 8.**, str. 141–145. || **iz Broda na Savi od 15. 9.**, str. 145–148. || **iz Broda na Savi od 16. 10.**, str. 148–150. || **iz Broda na Savi od 6. 11.**, str. 150–151. || **iz Broda na Savi od [kraja studena]**, str. 152. || **iz Broda na Savi od 13. 12.**, str. 152–155.
- BRLIĆ, I. A., u: *Zora dalmatinska*, IV: *Šta se to dogodi, šta li će još biti?*, str. 77a–79b, 83b–84b, 94a–95b. || *O izobraženju i knjiženstvu*, str. 121a–123b, 125a–127b, 129b–130b.
- [FILIPOVIĆ, I. I RIESEL, M.], *Elizabeta ili Prognani u Sibiriji*.
- FILIPOVIĆ, I., u: *DHSD*, XIII: *Poraz hrasta stoljetnog*, str. 33a–34. || **moto**, str. 45. || *Rječ mlađoj braći*, str. 45a–46b. || *Pokraj Save u tihoj noći*, str. 71a–72a. || *Nje krasote*, str. 137a–138a. || *Tužnoj ljubi*, str. 177a–178a.
- [FILIPOVIĆ OD HELDENTHALA], A., u: *DHSD*, XIII: *Gospodinu Šimi Starčeviću*, str. 50a–51b.
- LATKOVIĆ, S.⁷⁵, u: *DHSD*, XIII: *Moja samoća*, str. 133a–134b.
- LATKOVIĆ, S., u: *Zora dalmatinska*, IV: *Ništo o vračarama, nagraisajim, činima, vilam i višticam*, 139a–140b, 142b–144b, 147a–148b, 151b–152b, 154a–156a.
- MARJANOVIĆ, S., u: *DHSD*, XIII: **moto**, str. 169. || **moto**, str. 173. || **moto**, str. 193.
- OKRUGIĆ, I., u: *DHSD*, XIII: *Vjernost i stalnost ilirska*, str. 149a–150a.
- TOPALOVIĆ, M., u: *DHSD*, XIII: **moto**, str. 33.
- VESELIĆ, F., u: *LMHSGD*, IV: *Kratko upućenje za one koji s rogatom marhom (govedami) posla imadu*, str. 95–97.
- VESELIĆ, K. J., u: *Zora dalmatinska*, IV: *Češljugar (carduelis) i ptičar*, str. 8b. || *Lav, magarić i zec*, str. 40b. || *Pričica*, str. 40b. || *Kurjak-vuk i roda (ciconia)*, str. 64a. || *Soko i seljanin*, str. 64a. || *Pričica*, str. 102b. || *Mat i dvi kćeri*, str. 108b. || *Stražnji uzdasi žalujućega srdca*, str. 123b–124a. || *Dvi pričice*, str. 168b.
- VESELIĆ, K. J., u: *LMHSGD*, VI: *Osobita vrsta laganog duhana*, str. 57–59. || *Broč (Rubia tinctorum, die Färberröthe, der Krapp)*, str. 93–95. || *Vrbovnik*, str. 110–112. || *Naše šumarstvo*, 117–120. || *Hmelj ili melj (Humulus*

⁷⁵ Nismo našli gdje je Stipan Latković rođen.

lupulus, der Hopfen), str. 120–124. || **Šafran (Crocus sativus, der Saffran)**, str. 124–126. **C) Odgovori na pitanje prvo – d) Člana g. Krunoslava Jose Veselića**, str. 168–171.

1848.

- BABUKIĆ, V., u: *DHSD*, XIV: **Rodoljubi slavjanski svomu obćeljubljenomu Josipu Jelačiću, dalmatinsko-hrvatsko-slavonskomu banu**, str. 185a–186a.
- BRLIĆ, A. T., **list(ovi)**, u: I. Brlić Mažuranić, *Iz korespondencije A. T. Brlića*, u: *GPKH*, XVI: a) **A. Sukiću: iz Beča od 11. 4.**, str. 106–107. // b) **I. Filipoviću: iz Beča od 12. 4.**, str. 91–93 // c) **B. Šuleku: iz Beča od 29. 5.**, str. 107. // d) **I. Kukuljeviću Sakcinskomu: iz Beča od 29. 5.**, str. 107. // e) **Narodnomu vijeću slovačkomu: iz Zwölfaringa od 21. 10.**, str. 108. // f) **barunu F. Kulmeru: iz Bruxellesa od 13. 12. (u vlastoručnom prijepisu)**, str. 93–94. // **iz Pariza od 21. 12. (u vlastoručnom prijepisu)**, str. 95. // g) **J. Jelačiću, banu hrvatskomu, dalmatinskomu i slavonskomu: iz Pariza od 17. 12. (u vlastoručnom prijepisu)**, str. 94. // **iz [Pariza] od 31. 12. (u vlastoručnom prijepisu)**, str. 96.
- BRLIĆ, A. T., **listovi Ljudevitu Gaju**, u: V. Deželić, *Pisma pisana dru Ljudevitu Gaju i neki njegovi sastavci (1828. – 1850.)*, u: *GPKH*, VI: **iz Beča od 5. 5.**, str. 29–31. // **iz Beča od 8. 5.**, str. 31–33. // **iz Beča od 22. 5.**, str. 34–35.
- BRLIĆ, A. T., **ulomak dnevnika od 17. 9. – 1. 12., pisan 16. 12.**, u: I. Brlić Mažuranić, *Ulomci dnevnika Andrije Torquata Brlića, I.* // **ulomak dnevnika od 1. 12. – 31. 12.**, u: I. Brlić Mažuranić, *Ulomci dnevnika Andrije Torquata Brlića, II.*
- BRLIĆ, A. T., u: *DHSD*, XIV: **Književna viest**, str. 24a–b. // **Pazke vrhu Srbije**, str. 149a–151a, 153a–155b, 158a–159b, 161a–163a, 165a–166a.
- BRLIĆ, A. T., u: *Zora dalmatinska, V: Rič braći dalmatinskoj iz Beča*, str. 129a–130a. // **Čuj Dalmaciju!**, str. 159a–160a. // **Pobjeda Slavjanā na bečkom sboru**, str. 164a–164b. // **Tri riči**, str. 164b.
- BRLIĆ, I. A., **listovi A. T. Brliću**, u: *Ignjat Alojzije Brlić – Pisma sinu Andriji Torkvatu, 1836. – 1855.*, I: **iz Broda na Savi od 10. 1.**, str. 155–158. // **iz Broda na Savi od 9. 2.**, str. 159–163. // **iz Broda na Savi od 15. 3.**, str. 163–167.
- BRLIĆ, I. A., u: *Zora dalmatinska, V: Književnost*, str. 54b–55a. // **Dositka**, str. 56b.
- FILIPOVIĆ, F., u: *DHSD*, XIV: **Nevjerni vojno**, str. 193a–194a.
- FILIPOVIĆ, I., u: *DHSD*, XIV: **moto**, str. 125. // **Zarobljeni sokol**, str. 125a–127a. // **Što je bolje?**, str. 141a–b. // **Moć pjevanja**, str. 213a–214a.
- TOPALOVIĆ, M., **list(ovi)**, u: I. Brlić Mažuranić, *Iz korespondencije A. T. Brlića*, u: *GPKH*, XVI: **A. T. Brliću iz Đakova od 12. 3.**, str. 166–168. // **[J. J. Strossmayeru i A. T. Brliću] iz Đakova od 12. 3.**, str. 168–171. // **istima**

iz **Đakova od 7. 4.**, str. 171–175. || **A. T. Brliću iz Đakova od 28. 4.**, str. 175–177. || **J. J. Strossmayeru i A. T. Brliću iz Đakova od 30. 4.**, str. 177. || **J. J. Strossmayeru iz Praga od 24. 6.**, str. 177–178. || **istomu iz Budyšina/Bautzena od 8. 7.**, str. 178–179. || **A. T. Brliću iz Budyšina/Bautzena od 14. 7.**, str. 180–181. || **J. J. Strossmayeru iz Đakova od 20. 9.**, str. 181–183.
 • VESELIĆ, K. J., u: *LMHSGD*, VII: *Upućenje u poljskom radenju*, str. 5–12. || *Voćarstvo*, str. 26–28, 55–58. || *Nauk o duhanu*, str. 43–46. || *Spisak vinove loze u Slavoniji*, str. 54–55. || *Šumarstvo*, str. 113–117, 142–144, 170–171.

1849.

• BRILIĆ, A. T., **list(ovi)**, u: I. Brlić Mažuranić, *Iz korespondencije A. T. Brlića*, u: *GPKH*, XVI: a) **J. Jelačiću, banu hrvatskomu, dalmatinskomu i slavonskomu: iz [Pariza] od 29. 1.** (u vlastoručnom prijepisu), str. 96–97. || **iz [Pariza] od 3. 3.** (u vlastoručnom prijepisu), str. 102. || **iz [Pariza] iz [okolo 19. 3.]** (u vlastoručnom prijepisu), str. 103. || **iz [Bruxellesa] iz [lipnja?]** (koncept), str. 103–104. || **iz [Pariza] iz [srpnja]** (u vlastoručnom prijepisu), str. 104–105. // b) **barunu F. Kulmeru: iz [Pariza] od 5. 2.** (u vlastoručnom prijepisu), str. 98. // c) **I. Garašaninu: iz Pariza od 11. 2.** (koncept), str. 98–99. || **iz [Pariza] od 17. 2.** (u vlastoručnom prijepisu), str. 99–100. || **iz Pariza od 19. 2.** (u vlastoručnom prijepisu), str. 100–101. || **iz [Pariza] od 25. 2.** (u vlastoručnom prijepisu), str. 101–102.
 • BRILIĆ, I. A., u: *Zora dalmatinska*, VI: *Razbroj događajā u Austriskoj carevini godine 1848.*, str. 29a–31b, 35b–36b || *Sloboda, jednakost, bratstvo*, str. 41b–43a.
 • STOJANOVIĆ, M., u: *Danica ilirska*, XV: *Nješto o izobraženosti*, str. 198a–199b.
 • TOPALOVIĆ, M., **list(ovi)**, u: I. Brlić Mažuranić, *Iz korespondencije A. T. Brlića*, u: *GPKH*, XVI: **A. T. Brliću iz Đakova od 15. 1.**, str. 183–190. || **opatu Adamu Sukiću iz Vicenze od 4. 6.**, str. 190–192. || **A. T. Brliću iz „kod Sv. Breka“ od 29. 8.**, str. 192–194.
 • VESELIĆ, K. J., u: *LMHSGD*, VIII: *Pecivo hlěba (kruha)*, str. 60–62. || *Prirodo- ili naravopisje nēke kućno-hasnovite rasteži*, 79–80. || *O spravljanju žita i lětine*, str. 103–110. || *Livadarstvo (t. j. gojenje livadā)*, str. 117–125. || *Od domačih kreljutastih životinjā*, str. 161–174.

1850.

• BRILIĆ, A. T., **list J. Jelačiću, banu hrvatskomu, dalmatinskomu i slavonskomu: iz [Londona] iz [1850.]** (koncept), u: I. Brlić Mažuranić, *Iz korespondencije A. T. Brlića*, u: *GPKH*, XVI, str. 105–106.

1851.

- BRLIĆ, A. T., u: *Kolo*, VIII: *Listine hrvatske*, str. 81–101. || *Lamartine-ov put kroz Bugarsku i Srbiju*, str. 101–107. || *Knjižnica narodnog Muzea zagrebačkoga*, str. 131–142. || *Knjigopis*, str. 145–159.
- FILIPOVIĆ, I., u: *Kolo*, VIII: *Bršljanke*, str. 143–144.

1852.

- BRLIĆ, I. A., *Kraljodvorski rukopis*, u: *Polyglotta Kralodvorského rukopisu*, str. 315–386.
- BRLIĆ, I.⁷⁶, u: *Neven*, I: *Život i djela J. Kollára*, str. 103–107. || *Naricanje za J. Kollárom*, str. 107–108. || *Adam Mickiević*, 119–120.
- FILIPOVIĆ, F., u: *Neven*, I: *Georgiana*, str. 689–693.
- FILIPOVIĆ, I., u: *Neven*, I: *Nahod*, str. 33–42; 50–59. || *Najsladi glasi*, str. 81. || *Naš život*, str. 305. || *Njen pogled*, str. 529. || *O važnosti pučkih školā*, 613–615. || *Ognjeni zmaj*, str. 634–638; 649–654; 663–670; 678–687. || *Ljubezne želje*, str. 673–674.
- ILIĆ, L., u: *Neven*, I: *Kraljeva Velika (Iz sbirke starožitnosti kraljestva Slavonskog)*, str. 788–792.
- STOJANOVIĆ, M., u: *Neven*, I: *Vrač*, str. 76–77. || *Vitez Senčević*, str. 80–85. || *Sužanj*, str. 146–151, 161–163. || *Kralj Vladislav*, str. 201–205. || *Nješto o izobraženju nježnog spola*, str. 261–263. || *Ženitba Stojanova. Polag narodne pjesme.*, str. 310–316. || *Opet nešto o izobraženju nježnog spola*, str. 330–331. || *Nad grobom svoje mile supruge. (Preminuvše 15. svibnja 1852.)*, str. 382. || *Plemenita Špartanka*, str. 519–522.
- VESELIĆ, K. J., u: *Neven*, I: *Neoženjen trgovac*, str. 504–507.

1853.

- BRLIĆ, A. T., u: *Gospodarske novine*, I: *Lětina*, str. 142a–b. || *Putovanje moje g. 1853. po nekih predelih Slavonije*, str. 205b–206b; 212a–213b; 217b–218b.
- BRLIĆ, I. A., u: *Gospodarske novine*, I: *Trgovačke vësti*, str. 15b.
- FILIPOVIĆ, I., u: *Danica ilirska*, XVI: *Jelica*, str. 33a–34b.
- FILIPOVIĆ, I., u: *Gospodarske novine*, I: *Prirodni (naravski zemljopis)*, str. 6b–7a; 12a–b; 16a; 31a–b; 70b–71b. || *Lëpo ti je kad čovëk zna čitati i pisati*, str. 96b.
- FILIPOVIĆ, I.⁷⁷, u: *Neven*, II: *Harriet Beecher Stowe, spisateljica glasovitoga romana „Uncle Tom's Cabin“*, str. 26–28. || *Ruža*, str. 225–229. || *Iskrenost*, str. 259–262. || *Svaki za se a Bog za sve*, str. 353–357; 357–363; 370–374; 391–395.

⁷⁶ Ignjat Brlić je rođen u Brodu na Savi.

⁷⁷ Za autora v. Narančić Kovač i Milković 2010.

- FILIPOVIĆ OD HELDENTHALA, A., u: *Gospodarske novine*, I: **Gorjani**, str. 69b–70b.
- ILIĆ, L., u: *Neven*, II: **Gaibia, turski prorok (Iz sbirke slavonskih starožitnosti Luke Ilića Oriovčanina)**, str. 458–460. || **Stara Gradiška (Iz sbirke slavonskih starožitnosti Luke Ilića Oriovčanina)**, str. 467–470.
- JURKOVIĆ, J., u: *Danica ilirska*, XVI: **Basne**, str. 38b–40b, 43a–44b, 51a–52b. || **Iz Zagorja**, str. 50a–51a. || **Ulomak iz putopisa J. J. pisanog za S. J.**, str. 54b–56b, 59b–60a, 62b–64a, 67a–68a. || **Vječnost**, str. 61a–b. || **Nesuđeno – neoteto**, str. 72a–75a, 78a–79b, 81b–84a, 86b–88a, 90a–91b, 94b–96a, 98a–99b, 101b–102a, 106a–107b, 109b–111a, 113a–114b, 117a–118b. || **Ljubav**, str. 101a. || **Pjesan pri izhodu sunca u dolini Šaverskoj dana 13. svibnja 1853.**, str. 77a–78a. || **Savjet prijatelju**, str. 81a–81b. || **Sviet kao što jest**, str. 121a–123a, 125a–126b, 129a–130a, 133b–135a. || **Kako se najbolje možemo naučiti svoj matrnji i tuđe jezike**, str. 126b–127b, 130a–131a, 135a–136a. || **Car svieta**, str. 137a. || **K karakteristikci Slavjanā u Šlezkoj**, str. 137b–139a, 142a–143b. || **Smrt rabina Ben-Davida**, str. 148a–b. || **Ljubav pjesnikova**, 163a–164b, 165a–168b, 169a–171b. || **O pismenih i abecedah uobće**, str. 171a–172b, 174a–175a.
- MARJANOVIĆ, S., u: *Gospodarske novine*, I: **Levanska Varoš**, str. 87a–b. || **Nošaji (nošnje)**, str. 237b–238a; 250b–251b.
- STOJANOVIĆ, M., u: *Neven*, II: **Sunčanica**, str. 81–85. || **Veteranska špilja u Banatu**, str. 302. || **Prosvjeta nježnoga spola**, str. 395–397. || **Naobraženje čovjeka**, str. 552–554.
- VESELIĆ, K. J., u: *Gospodarske novine*, I: **Seljanski sastanci**, str. 10b–11b. || **Nešto o voćarstvu**, str. 53b–54a. || **Hrtkovci**, 59a–60a. || **Prirodni pojav**, str. 125a.

1854.

- BRLIĆ, A. T., u: *Neven*, III: **Poslaničtvo rusko na sultana g. 1668. 25 siečnja**, str. 203–204. || **Banovanje Jurja Zrinjskoga 1622.**, str. 670. || **Slavenske starine u Englezkoj**, str. 700–703. || **Slavenske starine u Draždanih**, str. 731–732.
- BRLIĆ, I., u: *Neven*, III: **Bosna, Krajina i Primorje hrvatsko**, str. 315–319. || **Slavonija – Put iz Vukovara do Siska**, str. 422–427; 441–443.
- FILIPOVIĆ, F., u: *Neven*, III: **Osveta**, str. 258–269; 274–276; 290–292.
- [FILIPOVIĆ, I.], u: *Neven*, III: **Lepirice**, str. 17a–b; 33a–b; 241a–b. || **Listovi za naš krasni spol**, str. 218–222; 276–280; 410–413; 452–458; 518–524. || **Što ljubeznom djevu čini?**, str. 273a–b.
- ILIĆ, L., u: *Neven*, III: **Iz zbirka starožitnosti Kraljestva Slavonije. I. Biela Stina; II. Raić, III. Subocki grad; IV. Požega**, str. 429–430; 476–477; 502–510; 524–526; 532–534.
- JURKOVIĆ, J., u: *Neven*, III: **Slavenske vjesti. (Slavenski ples u Beču)**, str.

143b–144b. || *Poklade u Slovačkoj 1854.*, str. 165–170. || *Čestitka*, str. 205. || *Da s' ostala što si*, str. 385–391; 401–406. || *Grčka povjestnica: kao predmet učenja i čitanja za našu mladež*, str. 489–494.

- OKRUGIĆ, I., u: *Neven*, III: *Sladkim uspomenama*, str. 827–828.
- STOJANOVIĆ, M., u: *Gospodarske novine*, II: *Osobito postupanje naroda našega kod poljodjelstva, rukotvorstva, ribarenja, lova, gospodarstva*, str. 53b–56b; 59a–60b; 62b–64a; 66a–67a; 71b–72b; 76a–76b; 79b–80b; 84a–86a. || *Čime i kako se zanima dobar gospodar ili kućnik kroz godinu?*, str. 94a–95a; 99a–100a.
- STOJANOVIĆ, M., u: *Neven*, III: *Četiri godišnje dobe na slavonskom stanu*, str. 53–55; 68–70. || *Turci u Slavoniji*, str. 104–105; 123–127. || *Zločinac*, str. 210–212; 225–228; 242–244. || *Nješto iz prirodopisa Slavonije*, str. 269–270; 286–287; 299–300. || *Nješto o praznovjerju i predsudah našega prostoga puka*, str. 458–460. || *Harambaša*, str. 497–503; 513–517; 529–532. // u: *Književna priloga k „Nevenu“*, broj 2: *Nješto o našem domaćem knjižtvu*, str. X–XI.
- VESELIĆ, K. J., u: *Gospodarske novine*, II: *Žito (žitak)*, str. 17b–20b.

1855.

- BRLIĆ, A. T., u: *Neven*, IV: *Životopisi slavnih muževā iz obitelji Erdödskih Bakačā – I. Toma Bakač*, str. 115–119; 132–139; 151–155; 167–171; 181–187; 197–200.
- FILIPOVIĆ, F., u: *Neven*, IV: *Prsten*, str. 497–500; 522–524; 540–541; 571–573.
- [FILIPOVIĆ, I.], u: *Neven*, IV: *Listovi za naš krasni spol*, str. 23–29; 310–315.
- ILIĆ, L., u: *Neven*, IV: *Zemun – Iz sbirke starožitnostī Kraljestva Slavonije Luke Ilića Oriovčanina*, str. 43–45, 62–63, 78, 92–93, 107–109. || *Kupinovo – Iz sbirke starožitnostī Kraljestva Slavonije*, str. 204. || *Iz sbirke starožitnostī Slavonije – III. Viškovci*, str. 490–492. || *Iz sbirke starožitnostī Slavonije – IV. Crkvišće*, str. 521–522.
- JURKOVIĆ, J., u: *Neven*, IV: *Ulomci iz lomna i kršovita života starovjerskoga pučkoga učitelja*, str. 49–56; 65–70; 81–87. || *Moja o kazalištu*, str. 511–516. || *Misli o jeziku*, str. 554–557; 567–569.
- OKRUGIĆ, I., u: *Zagrebački katolički list*, VI: *Spomeni se, čovče, da si prah*, str. 57a–b. || *Nješto o Moroviću*, str. 220a–221a.
- OKRUGIĆ, I., u: *Neven*, IV: *Kameno i ledeno*, str. 56.
- STOJANOVIĆ, M., u: *Gospodarske novine*, III: *O vinogra darstvu*, str. 74a–b, 78a–b. || *O poljodjelstvu*, str. 109b–111a, 118a–b, 125a–126b, 139a–141a. || *O pčelarstvu*, str. 147b–148b, 152a–153a. || *O odgojivanju murvā ili dudovā i o odhranjivanju svilenih bubā*, 164a–165a, 167b–168b, 176b–177b.
- STOJANOVIĆ, M., u: *Neven*, IV: *Krunoslava*, str. 528–529; 545–546; 559–561.

1856.

- BRLIĆ, A. T., u: *Gospodarski list*, IV: *Iz Beča 28. studena*, str. 228a–229b.
- BRLIĆ, A. T., u: *Neven*, V: *Životopisi slavni muževā porodice Bakač–Erdődijanske – II. Simo, biskup zagrebački. 1518–1543.*, str. 265–272; 296–299.
- [FILIPOVIĆ, I.], u: *Neven*, V: *Listovi za naš krasni spol*, str. 56–61; 122–124; 151–153. || *Tri leptira*, str. 78–79. || *Novi svijet i stari*, str. 79. || *Božja dobrota*, str. 105. || *Mudri sinak*, str. 169.
- OKRUGIĆ, I., u: *Zagrebački katolički list*, VII: *Na blagdan imena Isusova*, str. 17a–8a. || *Něšto o Moroviću*, str. 220a–221a.
- STOJANOVIĆ, M., u: *Neven*, V: *Slike iz domaćega života našega slavonskog naroda*, str. 53b–56b; 82b–85b; 116b–118b; 149a–151b; 179b–182a; 244b–248a; 272a–274a; 299b–301b; 326a–327a; 341a–347a. || *Crte iz Sriema*, str. 203b–206b. || *Slava imendana u manastiru Grgetegu*, str. 206b–208b.

1857.

- STOJANOVIĆ, M., u: *Neven*, VI: *Slike iz domaćeg života slavonskoga našeg naroda*, str. 22–26; 70–74. || *Jedan dan u Beogradu*, str. 74–78.

1858.

- FILIPOVIĆ, F., u: *Neven*, VII: *Bošnjaci*, str. 134–136; 151–153; 167–169; 183–184; 199–202. || *Bitka kod Slankamena*, str. 230–232.
- FILIPOVIĆ, I., u: *Narodna knjiga – Koledar za godinu 1858.*, [I]: *predgovor*, str. [III]–[IV]. || *Koledarski razbroj*, str. [XVII]–[XX]. || *Novi satir*, str. 3–11. || *Sevastopoljske slike*, str. 22–39. || *Stoljetna svetkovina reda Marije Terezi-je*, str. 39–42. || *Veličina svieta*, str. 55–58 || *Tajne vrijuće vode*, str. 66–70. || *Tuča (grad, led)*, str. 70–73. || *Krt*, str. 73–75. || *Slipe miš*, str. 76–77. || *Djetelj*, str. 77–78. || *Savjeti za naše zanatnike*, str. 79–87. || *Zdravlje djetinstva i mladosti*, str. 87–101. || *Kučevnost*, str. 101–103. || *Iskrice, za pučke učitelje*, str. 103–111. || *Breske*, str. 125–129. || *Mali cvjetnjak za stare i mlade*, str. 159–170. || *Kratak naputak u poštarini*, str. 181–182. || *Pregled europskih vladarā*, str. 184–189. || *Književni oglasnik*, (204)–(208).
- FILIPOVIĆ, I., u: *Neven*, VII: *Njekoliko rieči o našoj prozi*, str. 28–31. || *Pra-va naše književnosti*, str. 58–60; 72–74; 91–93. || *Dopis [5. svibnja imasmo u Požegi učiteljski sastanak...]*, str. 169–170. || *Kako bi se školom podić dalo duševno i stvarno blagostanje našega naroda*, str. 170–173. || *Što da se još u pučkih i glavnih školah uči?*, str. 202–204. || *Kako se naš ženski naraštaj odgojiva*, str. 364–366.
- JURKOVIĆ, J., *Tri lipe*.
- JURKOVIĆ, J., u: *Neven*, VII: *Ima i tomu lieka*, str. 193–199; 225–227; 257–

259. || *Vražja bara*, str. 281–292; 305–314.

- OKRUGIĆ, I., u: *Neven*, VII: *Vezirac i tekije*, str. 130–133; 145–151; 162–166; 178–183; 194–198; 221–215; 225–229.
- STOJANOVIĆ, M., u: *Neven*, VII: *Uzdisanje stvora*, str. 236–237; 249–251; 264–265.

C) Etnografski tekstovi objavljavani u *ZNŽOJS* u periodu 1897. – 1939.

- VARNICA, Š., u: *ZNŽOJS*, V: *Iz Gradišta*, str. 120–131; 298–320. (1900.)
- ČOLIĆ, Đ., u: *ZNŽOJS*, VIII: *Križari – Običaji u Varošu u Slavoniji*, str. 113–118. (1903.)
- FILAKOVAC, I., u: *ZNŽOJS*, X: *Vjerovanja (Retkovci u Slavoniji)*, str. 144–149. (1905.)
- FILAKOVAC, I., u: *ZNŽOJS*, XI: *Ženidba (Narodni običaji u Retkovicima (Slavonija))*, str. 108–128. (1906.)
- JURIC B., u: *ZNŽOJS*, XIII: *Igre (Iz Privlake i Komljetinaca u Slavoniji)*, str. 267–292. (1908.)
- FILAKOVAC, I., u: *ZNŽOJS*, XIX: *Godišnji običaji (Retkovci u Slavoniji)*, str. 153–175. (1914.)
- ČOLIĆ, Đ., u: *ZNŽOJS*, XXI: *Godišnji običaji (Varoš u Slavoniji)*, str. 143–147. (1917.)
- JURIC, B., u: *ZNŽOJS*, XXIII: *Razgovori (Otok u Slavoniji)*, str. 291–305. (1918.)
- PAPRATOVIĆ, M., u: *ZNŽOJS*, XXXII/2: *Narodne pripovijetke iz okolice Đakova⁷⁸ s komentarima i poredbenim pregledom*, str. 85–195. (1939.)

4. Analiza

1.1. Nastavak instrumentala jednine dvadeset i dvaju zasvjedočenih *nomena agentis* izvedena sufiksom *-ār-* iz slavenskoga (hrvatskoga) korijena je u pravilu *-om*: *čuvar* (7x), *dobošar* (1x), *gospodar* (41x), *jurišar* (1x), *kriomčar* (1x), *kurvar* (1x), *ljekar* (12x), *mesar* (1x), *mliinar* (2x), *pekar* (1x), *pisar* (2x), *poglavar* (5x), *pjetlar* (1x), *staklar* (1x), *stanar* (1x), *strelar* (1x), *škrinjar* (1x), *šumar* (2x), *(su)vladar* (4x), *vrt(l)ar* (1x), *zidar* (1x), *ženskar* (1x).

1.2. Nastavak *-em* se zasvjedočuje samo tri puta: u jednom zasvjedočenju imenice *mliinar* M. A. Relkovića (1761.), u jednom zasvjedočenju imenice *poglavar* N. Hadžića (1828.) i u jednom zasvjedočenju imenice *pisar* S. Mar-

⁷⁸ 41 pripovijest od deveterih kazivača iz triju sela: Đakovačkih Selaca, Punitovaca i Pridvorja. Sabrano godišta 1935. i 1936.

janovića (1839.).

1.2.1. Jedino zasvjedočenje instrumentala na *-em* M. A. Relkovića, *mlinarem*, suprotstavljeno je u njegovu opusu četirima zasvjedočenima instrumentalima na *-om* (*gospodarom* (2x), *ljekarom* (2x)). Knjiga u kojoj se *mlinarem* zasvjedočuje je najstarije njegovo tiskano djelo (1761.). Nije nužno najstarije napisano, jer je četiri djela od kojih se sastoji tzv. Vinkovački rukopis, kojega je *terminus post quem non* 1767. (Matić 1916: XXVI–XXVII), mogao napisati/prevesti i prije. Ako jest najstarije njegovo napisano djelo, onda bi instrumental na *-em* mogao biti arhaizam, koji je Relković poslije zamijenio novotarskim *-om*. Taj se hipotetički arhaizam ne ovjeruje ni kod kojega od Relkoviću prethodećih ili suvremenih slavonskih pisaca čija smo djela pregledali (A. Bačić/Bačić, J. Lipovčić, A. Kanižlić, B. Tadijanović). On je u Relkovićevu jeziku mogao biti pasivan, a u konkretnom je primjeru mogao biti aktiviran instrumentalnim nastavkom *-em* u *nomen agentis* s kojim je *mlinarem* u rečenici supostavljen, *kovačem* (»Ne mrazi se s redovnici, s kovačem i s mlinarem; [...]«), pretpostavivši da *nomina agentis* izvedena sufiksom *-āč-* u slavonskom predstandardnom/protostandardnom jeziku imadijahu nastavak *-em*. Najzad, valjalo bi provjeriti nije li se priređivaču ponovnoga izdanja *Slavonskih libarica* (u *GPKH XXXIII*), A. Djamiću, potkrala pogreška u reproduciranju jedinoga zasad poznanoga primjerka izvirnoga tiskopisa.

1.2.2. Za Hadžićevo zasvjedočenje imamo dijelom drugačije tumačenje. Hadžić je po mjestu rođenja (Srijemska Mitrovica) i po mjestima prebivanja (do godišta kada je izdao *Cvitje istine*, dakle 1828.: Mitrovica – Vojka – Martinci i Hrtkovci – Nova Gradiška – Bela Crkva – Zemun; usp. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/hadzic-nikola>), najistočniji slavonsko-srijemski pisac u našem korpusu. Istočni Srijem je kraj u kojem su se slavonski varijetet hrvatskoga jezika i srpski jezik tijesno doticali. Nastavak *-em* u Hadžićevu jeziku može se tumačiti dvojako:

a) u jeziku istočnosrijemskih Hrvata prvanji nastavak je bio *-om*, kao u ostanku slavonsko-srijemskoga hrvatskoga, koji je pod utjecajem srpskoga bio u nekom času zamijenjen nastavkom *-em*

b) u jeziku istočnosrijemskih Hrvata prvanji nastavak je bio *-em*, a promjena *-em* > *-om*, provedena u ostanku slavonsko-srijemskoga hrvatskoga, nije zahvatila istočnosrijemski rub slavonsko-srijemskoga hrvatskoga zbog utjecaja srpskoga.

Pretpostavka je da je u srpskom nastavak bio *-em*, bilo jedini, bilo u dubletizmu s *-om*. Za ovu smo priliku istražili ovelik dio digitalizirane ugarskosrpske pismenosti do 1815. Rezultati su sljedeći:

dobošar

a) nastavak -om:

- VUJIĆ, J., *Rukovodstvo k francuzstěj gramaticě*, 371. (1805.)

gospodar

a) nastavak -om:

- JANKOVIĆ, E., *Trgovci*, I, 5, str. 14; I, 10, str. 33; II, 2, str. 53; III, 11, str. 108. (1787.)
- STOJKOVIĆ, A., *Srpski sekretar*, 317; 389; 470; 482. (1802.)
- VUJIĆ, J., *Rukovodstvo k francuzstěj gramaticě*, 377. (1805.)
- ŽIVKOVIĆ, J., *Palmovo listvije*, I, 66; 101. (1808.)
- LAZAROVIĆ, J., *Sobranije moralnih veščej*, 84. (1809.)
- VUJIĆ, J., *Mladi Robinzon*, 361. (1810.)
- VIDAKOVIĆ, M., *Ljubomir u Jelisijumu*, I, 174. (1814.)
- VUJIĆ, J., *Kreštalica*, 97. (1814.)
- ŽIVKOVIĆ, S., *Priključenija Telemaka*, 83. (1814.)

ključar

a) nastavak -om:

- ŽIVKOVIĆ, S., *Priključenija Telemaka*, 560. (1814.)

lađar

a) nastavak -om:

- LAZAREVIĆ, N., *Život Robinzona Kruse*, I, 502. (1799.)

ljekar

b) nastavak -em:

- STOJKOVIĆ, A., *Aristid i Natalija*, I, 50. (1801.)

mitar

b) nastavak -em:

- BERIĆ POPOVIĆ, J., *Žitije Isusa Hrista*, 114. (1812.)
- POPOVIĆ, G., *Put u raj*, 177. (1815.)

poglavar

a) nastavak -om:

- ŽIVKOVIĆ, S., *Priključenija Telemaka*, 478. (1814.)

vodeničar

a) nastavak *-om*:

- VIDAKOVIĆ, M., *Ljubomir u Jelisijumu*, I, 107; 137; 353; 389. (1814.)

vračar

a) nastavak *-om*:

- ASI-MARKOVIĆ, P. OT, *Stematografija sireč opisanije načalnago proishoždenija Ciganov mađarskih*, 34. (1803.)

vrtogradar

b) nastavak *-em*:

- RAKIĆ, V., *Istorija monastrja Feneka*, 12. (1799.)

zidar

b) nastavak *-em*:

- STOJKOVIĆ, A., *Srpski sekretar*, 472; 474. (1802.)

kesar (titula na srednjovjekovnom srpskom dvoru; ovamo ako je *a dug*)

b) nastavak *-em*:

- IVANOVIĆ, J., *Novi Plutarh*, I, 224. (1809.)

sekretar

a) nastavak *-om*:

- ANONIM, *Srbije plačevno pakiporabošćenije lěta 1813.*, 89. (1815.)

Zasvjedočenjā nije mnogo (broj tekstova u kojima traženo nismo našli je mnogo veći, uključujući najveći dio opusa D. Obradovića). Bistrenje fenomena dubletizma *-om/-em* u ugarskom srpskom, kako nam se sada vidi, pravocrtno vodi u mrežu hipoteza i spekulacija. Jedina je tvrda činjenica da on jest. Usput budi rečeno, V. Rakić (*vrtogradarem*) je rođeni Zemunac, u kojem varošu življahu tako N. Hadžić (od 1826. do 1833.) kako S. Marjanović (od 1837. do 1845., v. niže, pod 1.b)cc).

1.2.3. U Marjanovićevu opusu jedino zasvjedočenje instrumentala na *-em, pisarem*, suprotstavljeno je dvama zasvjedočenjima instrumentala na *-om (gospodarom, vladarom)*. Zasvjedočenje s anomalničnim nastavkom je iz igrokaza *Pravda ili Skrb poglavarā za dobro podložnikā svojih* (izdana 1839.); prvo s kanonskim nastavkom iz pjesme *Prezirani, i njegova utjeha* koju je prvo objavio u *Danici ilirskoj* (1838.), zatim u III. knjizi *Vitijā* (1839.); drugo s kanonskim iz *Prevoda iz tretje knjige „Tužnicā“ Ovidiovih – Žalospeva VII.*, izdanu u III. knjizi *Vitijā* (1839.). Pjesme u *Vitijama* nisu datirane. Predgovor prvog knjizi *Vitijā* je iz svibnja 1838., dakle pjesme su, barem njih dio, mogle

postati 1838. ili prije. *Pravda* je, naravno, mogla biti prevedena neko vrijeme prije negoli bi objelodanjena.

U predgovoru *Pravde* Marjanović piše: »Ovaj igrokaz, pod starim naslovom *Pravdenić i Poštovančić* (sastavljen, kakono se pověda Jurem Feketiom, nęgdanjim upraviteljem gimnasiuma Požeškoga), dopade mi sręćom po jednom mojih priateljā prije nękoliko godinā još neutišten u ruke, kog pročitavši, upazih vrędnost njegovu i zato ga evo sada s promęnom naslova i osobā popravljena i umnožana jednom osobom, rodu mojemu na nevinu zabavu i razveselenje prikazujem.« U podacima koje daje članak Hrvatskoga biografskoga leksikona o Đuri Feketiju (<https://hbl.lzmk.hr/clanak/fekete-juraj>) stoji da je on »[b]ogoslovni studij završio 1798. u Zagrebu te bio profesorom dječaćkog sjemeništa, na čijoj je pozornici izvedena njegova preradba drame *Liebrecht und Hönwald* (sic! namjesto *Hörwald*, op. J. B.) Karla Eckartshausena pod naslovom *Pravdenić i Poštovančić*.« Pod imenom *Pravdenić i Poštovančić* skriva se zapravo hrvatskokajkavski prijevod igrokaza s nešto drugačijim imenom deuteragonista: *Pravdenić i Poštenčić iliti Ovak biva negda na ladanju*, koji je bio premijerno izveden 1792., a poslije tri puta repriziran, 1793., 1794. i 1804. (Jug 2018: 230). »Priredio« (pohrvatio?) ga je S. Korolija »zajedno s Jurjem Feketijem« (Jug 2018: 252, prama R. Strohalu). Ishodi da je Feketi još kao student sudjelovao s Korolijom u prevođenju igrokaza i/ili njegovu višekratnom izvođenju. Ako je tako, onda je Marjanović morao poslavončiti (poštokaviti) hrvatskokajkavski tekst, ili je Feketi imao neku svoju (djelomice) slavonsku verziju. Kako bilo, u Marjanovićevoj preradi, akoprem je u cjelini pisana izglednim hrvatskim jezikom, s obiljem kajkavizama, ima nekih srpskih jezičnih elemenata, koje je Požežanin Feketi na prijehodu iz 18. st. u 19. teško mogao poznati, kamoli se njima služiti. Poglavitomislino na stanovite lekseme, npr.: *grud, lutka, blagodętelj, nevin/nevinost, važnost, supruga, odvažiti se, opravrci, okrom*.

Marjanović od 1837. do 1845. življaše u Zemunu (<https://hbl.lzmk.hr/clanak/marjanovic-stjepan>). Uzme li se da je *Pravdu* preradio u zemunskom periodu svojega života, a to bi dokazivali gore spomenuti serbizmi, onda je i instrumentalni nastavak *-em* hipotetički mogao, kao i Hadžić, preuzeti iz srpskoga. Ako je pjesma *Prezirani, i njegova utjeha* bila napisana 1838., to bi pokazivalo da se je Marjanović u zemunskom periodu još služio i nastavkom *-om*. Zašto je baš u *Pravdi* posegao za nastavkom *-em*, ne možemo reći. Valja opaziti da je, analogno slučaju s Relkovićevim *mlinarem*, Marjanovićev *pisarem* supostavljen u rečenici s *nomen agentis* koje je izvedeno sufiksom *-(a)c-* i koje u instrumentalu ima nastavak *-em*: »Svaki se inesetni skoro na visoko sada stere, tako da se već jedan metlovežac neterpi *metlovežcem* nego *gospodinom umętnikom* nazivati; – jedan pisar ne dade se više *pisarem* nego

dominus spectabilis imenovati; [...].«

2. Nastavak instrumentala jednine *nominā agentis* posuđenih iz stranih jezika kojih se je obličje procesom jezične prilagodbe izjednačilo s obličjem imenica izvedenih sufiksom *-ār-* iz slavenskoga (hrvatskoga) korijena:

– nastavak svih četiriju posuđenica iz latinskoga je beziznimno *-om*: *kancelar* (3x), *notar* (1x), *sekretar* (1x), *vikar* (1x)

– nastavak jedine posuđenice iz grčkoga je *-om*: *poklisar* (9x)

– nastavak obadviju posuđenica iz njemačkoga je *-om*: (*krigs*)*komisar* (4x), *obrstar* (2x)

– nastavak jedine posuđenice iz mađarskoga je *-om*: *kaplar* (1x)

– nastavak obadviju posuđenica iz turskoga je *-om*: *bećar* (2x), *barjaktar* (1x).

Dakle, nastavak *nominā agentis* koja se svršuju glasovnim skupom *-ār* posuđenih iz stranih jezika kojih se je obličje procesom jezične prilagodbe izjednačilo s obličjem imenica izvedenih sufiksom *-ār-* iz slavenskoga (hrvatskoga) korijena beziznimno je *-om*.

4. Zaključak

Nastavak instrumentala *nominā agentis* izvedenih sufiksom *-ār-* iz slavenskoga (hrvatskoga) korijena je u slavonskom hrvatskom u pravilu *-om* (u našem korpusu zasvjedočeno ukupno 114 puta). Za tri iznimke od pravila kušali smo dati tumačenje, koje se svodi ili na zadržavanje *-em* kao staroga nastavka ili na primanje *-em* kao novoga nastavka pod utjecajem srpskoga. Nastavak instrumentala jednine *nominā agentis* posuđenih iz stranih jezika koje su se u hrvatskom izjednačile s obličjem imenica izvedenih sufiksom *-ār-* iz slavenskoga (hrvatskoga) korijena je također *-om*, beziznimno.

Takvo stanje je nepromijenjeno od najstarijih slavonskih jezičnih spomenika do skupa etnografskih tekstova s kraja 19. i početka 20. st.

Simptomatično je da Ignatija Alojzija Brlić u svojoj gramatici ilirskoga (1833.) pozna samo nastavak *-om*, služeći se imenicom *pisarom* kao oprimjerenjem (v. pod 3. *Građa*), dok mu sin Andrija Torkvat u svojoj gramatici ilirskoga (= srpskoga i hrvatskoga; 1854.) pozna obadva nastavka (str. 30): »Die sechste Endung·Einzahl auf *em*, *em*, und *om*, *om*, nehmen an: a) Die auf *ar*, *ap*, ausgehenden: *gospòdār* hat *gospodárem* und *господáром* etc.« Premda u oprimjerenju nastavak *-om* pripisuje srpskomu, a *-em* hrvatskomu, stoji obrnuto. Pokazuju to i zasvjedočenja iz njegovih vlastitih tekstova (npr. *gospodarom* dva puta, 1851. i 1855.). Nastavak *-em* je morao poprimiti iz srpskoga.

Potrebno je pretresti ono malo slavonskih jezičnih spomenika starijih od Bačićeve/Bačićeve knjige kako će se vidjeti ne nahodi li se gdje još koji *-em*, čime bi se potvrdila mogućnost da ga je do 1761. u Slavoniji bilo barem

sporadično čuti i da Relkovićeve *mlinare* nije hapaks. Kada bi se on našao, onda bi se moglo spekulirati da se u slavonskom hrvatskom zamjena nastavka *-em* nastavkom *-om* nije začela toliko dugo prije 18. st. Ako ne, onda Relkovićeve hapaks ostaje teško tumačiv.

Od *nominā agentis* koje se završuju glasovnim skupom *ār* istraživanje se može protegnuti na semantički i/ili fonetički slične imenice, i to u više pravaca:

– *nomina agentis* koja se završuju glasovnim skupovima *īr* (npr. *pastir*; germanizmi *kurir*, *oficir*), *ōr* (npr. germanizam *major*), *-ūr* (npr. hungarizam *pandur*)

– apelativi zaznamenavajući živine koji se završuju glasovnim skupom *ār* (npr. *bumbar*), *īr* (npr. *leptir*) i sl.

– *ne-nomina agentis* koja se završuju glasovnim skupom *ār* (npr. *kotar*, *šestar*; latinizmi npr. *kalendar*, *oltar*, *ormar*; germanizmi npr. *pehar*; turcizmi npr. *bunar*, *handžar*, *ular*), *īr* (npr. germanizmi *krumpir*, *papir*)

– vlastita imena koja se završuju glasovnim skupom *ār* (npr. *Lazar*, *Mađar/Madžar*)

– *nomina agentis* koja se završuju glasovnim skupovima *ār* (npr. latinizam *cesar/car*), *ēr* (npr. germanizam *maler*), *ōr* (npr. germanizam *majstor*) i sl.

– *ne-nomina agentis* koja se završuju glasovnim skupom *ār* (npr. *tovar*; hungarizam *vašar*), *ēr* (npr. turcizam *fener/fenjer*), *ōr* (npr. *šator*) i sl.

Zgodno bi bilo ispitati i kako je bilo s istoobličnim nastavkom staroga dativa množine, *-em/-om*.

Literatura

- Bošnjak Botica, Tomislava; Hržica, Gordana. 2016. *Overabundance in Croatian dual-class verbs*. Fluminensia, 28/1, Rijeka, 83–106.
- Bošnjak Botica, Tomislava; Budja, Jurica i Hržica, Gordana. 2018. *Rodovna i sklonidbena dvojnost imenica u hrvatskom jeziku*. Rasprave Instituta za jezik i jezikoslovlje 44/1, Zagreb, 57–88.
- Broz, Ivan; Bosanac, Stjepan (ur.). 1896. *Hrvatske narodne pjesme: odio prvi: junačke pjesme, knjiga prva*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Budja, Jurica. 2018. *Napomene o leksemu splav*. Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 44/1, Zagreb, 89–111.
- Budja, Jurica. 2021. *Promjena osnove/roda imenice glad u povijesti srpskoga jezika*. Croatica et Slavica Iadertina 17/2, Zadar, 487–569.
- Fekete, Juraj. // *Hrvatski biografski leksikon, mrežno izdanje*. 1983. – 2024. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/fekete-juraj> (pristupljeno 13. 4. 2024.)

- Hadžić, Nikola. // *Hrvatski biografski leksikon, mrežno izdanje*. 1983. – 2024. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/hadzic-nikola> (pristupljeno 11. 4. 2024.)
- Jug, Kristina. 2018. *Anonimne kajkavske dramske adaptacije s kraja 18. i početka 19. stoljeća u hrvatskoj književnosti i kulturi*. Doktorski rad. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Marjanović, Stjepan. // *Hrvatski biografski leksikon, mrežno izdanje*. 1983. – 2024. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/marjanovic-stjepan> (pristupljeno 13. 4. 2024.)
- Matić, Tomo (prir.) 1916. *Djela Matije Antuna Reljkovića*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti: Stari pisci hrvatski 23.
- Narančić Kovač, Smiljana; Milković, Ivana. *Hrvatski prijevodi Čiča Tomine Kolibe. Društvo i jezik: višjezičnost i višekulturalnost*. Ur. Pavličević-Franić, Dunja; Bežen, Ante. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – ECNSI, 202–217.
- Skok, Petar. 1971. – 1974. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–IV. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Svirac, Manda. 1984. *Novija istraživanja o Josipu Lovretiću kao etnografu*. Etnološka tribina 6–7, Zagreb, 127–135.
- Šekli, Matej. 2012. *Besedotvorni pomeni samostalniških izpeljank v praslomanščini*. *Philological Studies* 10/1, Skopje – Perm – Ljubljana, 115–32.
- Živančević, Milorad. 1973. „*Danica ilirska*“ i njeni anonimni suradnici (*Bilješke in tergo u povodu reprint izdanja*). *Croatica: časopis za hrvatski jezik, književnost i kulturu* 5/5, Zagreb, 67–105.

Jurica BUDJA

INSTRUMENTAL SINGULAR ENDING OF *NOMINA AGENTIS* DERIVED WITH THE SUFFIX *-ĀR-* IN THE SLAVONIAN PRE-STANDARD/PROTO-STANDARD VARIETY OF CROATIAN AND IN EARLY TEXTUAL DOCUMENTS OF THE SLAVONIAN DIALECT

With certain types of masculine nouns in Croatian there is a doubletism of the instrumental singular ending, which can appear as either *-om* or *-em*. In this paper we have analysed a selected corpus to see whether instrumental singular ending of *nomina agentis* derived with the suffix *-ār-* in the Slavonian pre-standard/proto-standard variety of Croatian and in early textual documents of the Slavonian dialect took the form *-em* or *-om*. Our analysis demonstrates that the suffix form was almost exclusively *-om*, while its allomorph *-em* is only found in a few isolated occurrences. The paper also presents explanations for this phenomenon.

Keywords: *morphology, doubletism, instrumental singular ending, agentive suffix -ār-, Croatian language, Slavonian pre-standaard/proto-standard variety, Slavonian dialect*